

Boliger på Bakklandet

Prosess

*Vi har med prosessheftet forsøkt å dokumentere semesteret gjennom ukentlige oppdateringer.
Alt er skrevet underveis, og har vært like mye for vår egen del som en refleksjon som et dokument for innlevering.*

Innhold

Studietur til Finland [uke 32]	4 - 9
Konseptoppstart [uke 33]	10 - 13
Volumet og tomten [uke 34]	14 - 17
Singsaker som studieområde [uke 35]	18 - 21
Nye veier [uke 36]	22 - 27
Analyse [uke 37]	28 - 31
Volumstudier og formkonsept [uke 38]	32 - 35
Situasjonsplan og romprogram [uke 39]	36 - 37
Referanseprosjekt: Plattingen i Røros	38 - 41
Mot midtsemester [uke 40 - 41]	42 - 45
Midtsemester	46 - 47
Forbedringer etter midtsemester [uke 42 - 43]	48 - 51
Avklaringer [uke 44 - 45]	52 - 55
Prinsipp som gir helhet [uke 46 - 47]	56 - 57
Siste dans [uke 48 - 49]	58 - 61
Kilder og litteratur	62

Uke 32: Studietur til Finland

Under forarbeidet bestemte vi oss tidlig for å gjennomføre en studietur til Finland. Etter hvert som vi kom videre med å definere oppgaven fant vi ut at Wood Program ved Aalto-Universitetet i år hadde som oppgave å lage et modulbasert flyttbart hus. I den forbindelse tenkte vi det ville være nyttig å se på dene og andre relevante prosjekt i Finland.

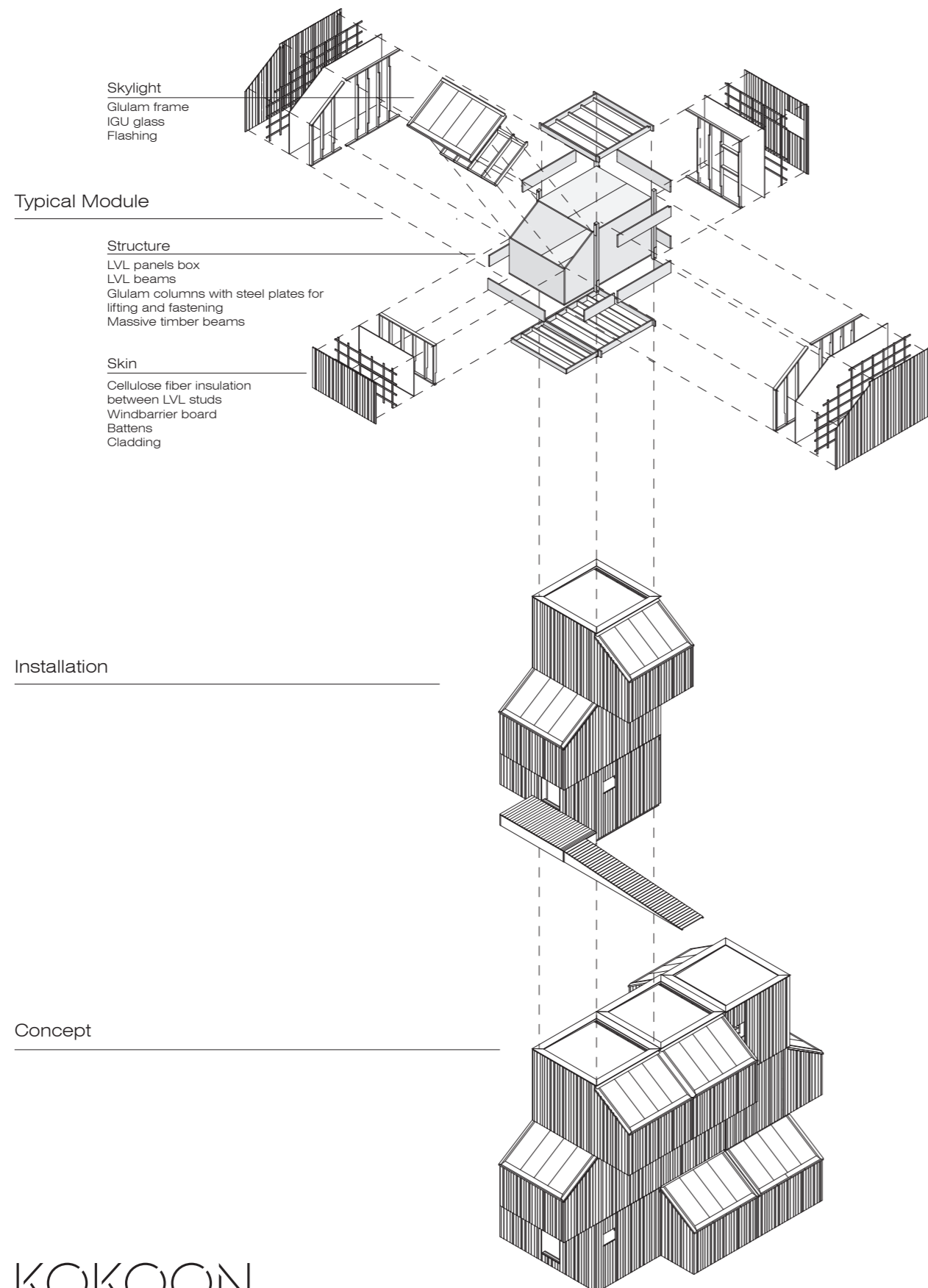
Kokoon

Årets prosjekt i spesialiseringen Wood Program ved Aalto-universitetet. Målet var å lage en prototype på en flyttbar modulbasert bolig som kan huse studenter, beboere som må flytte mens huset renoveres eller asylsøkere. Tanken er at den kan plasseres i ledige områder i byer og tettsteder som hager, parkeringsplasser og restarealer etter behov.

Prosjektet er i hovedsak bygget av parallellfinér og totalt sett kun med finske materialer, for det meste tre. Bæringen gjøres delvis av parallellfinéren, delvis av limtresøyler og innfestningen mellom enhetene sikres med stålplater. Hver modul har samme ytre form med skrå vinduer og utkraging på den ene siden. Enhetene kan flyttes med lastebil, men krever spesialtransport med følgebil. Hver enhet har en grunnflate på omkring 16 kvadratmeter. Kokoon tilfredsstiller finske krav til energieffektivitet.

Jevnt over gjør Kokoon et godt inntrykk på oss og vi synes det er et relevant prosjekt å sammenligne vårt med. Selv om det ikke har mange kvadratmeter å by på føles det ikke trangt. Huset er lyst og luftig, mye grunnet den store vindusflaten i hver enhet og lyse farger. Det er en høy brystningshøyde på vinduene som gir en privat atmosfære, men det er lite til utsikt. Videre framstår interiøret som veldig ensformig når alt er gjort i parallellfinér som stort sett er ubehandlet.

KOKOON

Axonometric view 1:100

De skrå vinduene gir mye lys, men det er et problem med overoppheting i sommerperioden. Ingen kan heller åpnes, dette er kun mulig i et lite vindu på en av sidene. Noe de har klart å oppnå i prosjektet, er at modulene skiller seg klart fra brakker. Dette mye takket være den skrå formen på vinduene. Samtidig kommer modulsystemet klart fram, spesielt ved vertikal stabling som er gjort ved dette eksempelet.

En god kvalitet som er oppnådd med den vertikale oppbyggingen er at utkragingen til det andre volumet gir et overdekt uteområde i første etasje. Det bidrar til en fin overgang mellom inne og ute, og gjør at det ikke vil regne rett inn når man åpner døren. Samtidig har man et sted man kan sette fra seg saker utendørs uten at det blir vått.

En mangel med prosjektet er lagringsplass, her er det knapt. Hvor setter man fra seg våte klær? Har man litt kjøkkenutstyr er det heller ikke lett å presse inn i enheten.

Kokoon har basert seg på en modul, men vi tenker at det med fordel kunne vært fokusert på å enten stable vertikalt eller gå i bredden. Det vertikale er ikke helt utnyttet synes vi, når man har plass på alle fire sider av huset kunne det vært jobbet mer med åpningene. Likevel er trappen fint løst og den gir muligheter for funksjonsdeling mellom etasjene. Øverste nivå er en privat sone mens første etasje har vann og tjenende funksjoner.

Detaljeringen er god, belysningen er integrert i håndløpere og oppheng for håndduker. Installasjonene som ledninger og rør er elegant skjult i hele konstruksjonen - men vi stiller spørsmål med om det er den beste løsningen. Dersom noe må byttes eller endres på krever det en demontering av ytterkledningen og fjerning av isolasjonen.

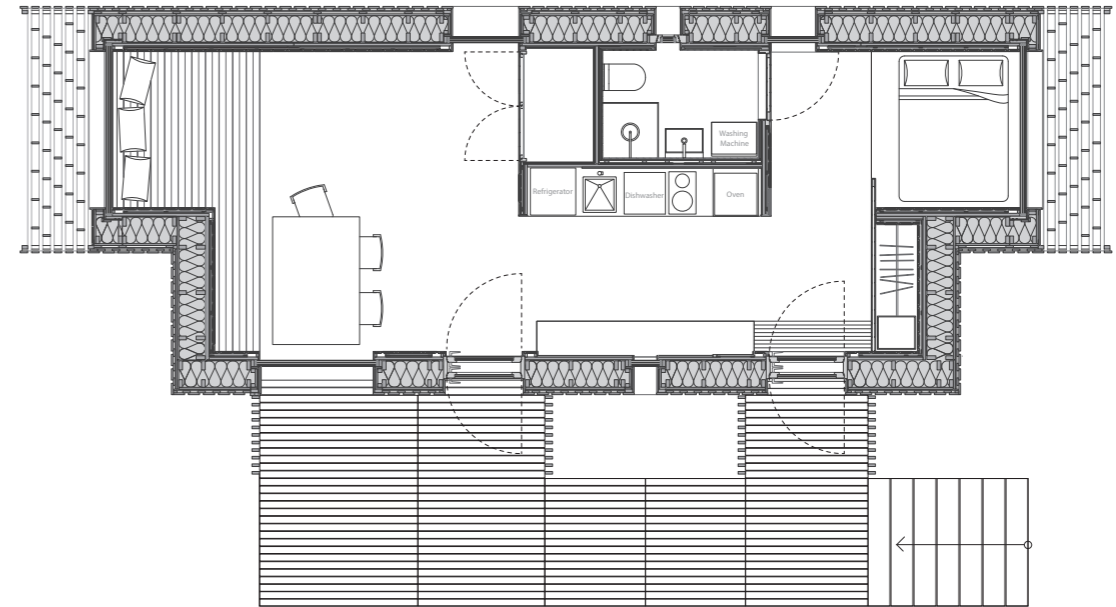
Luukku

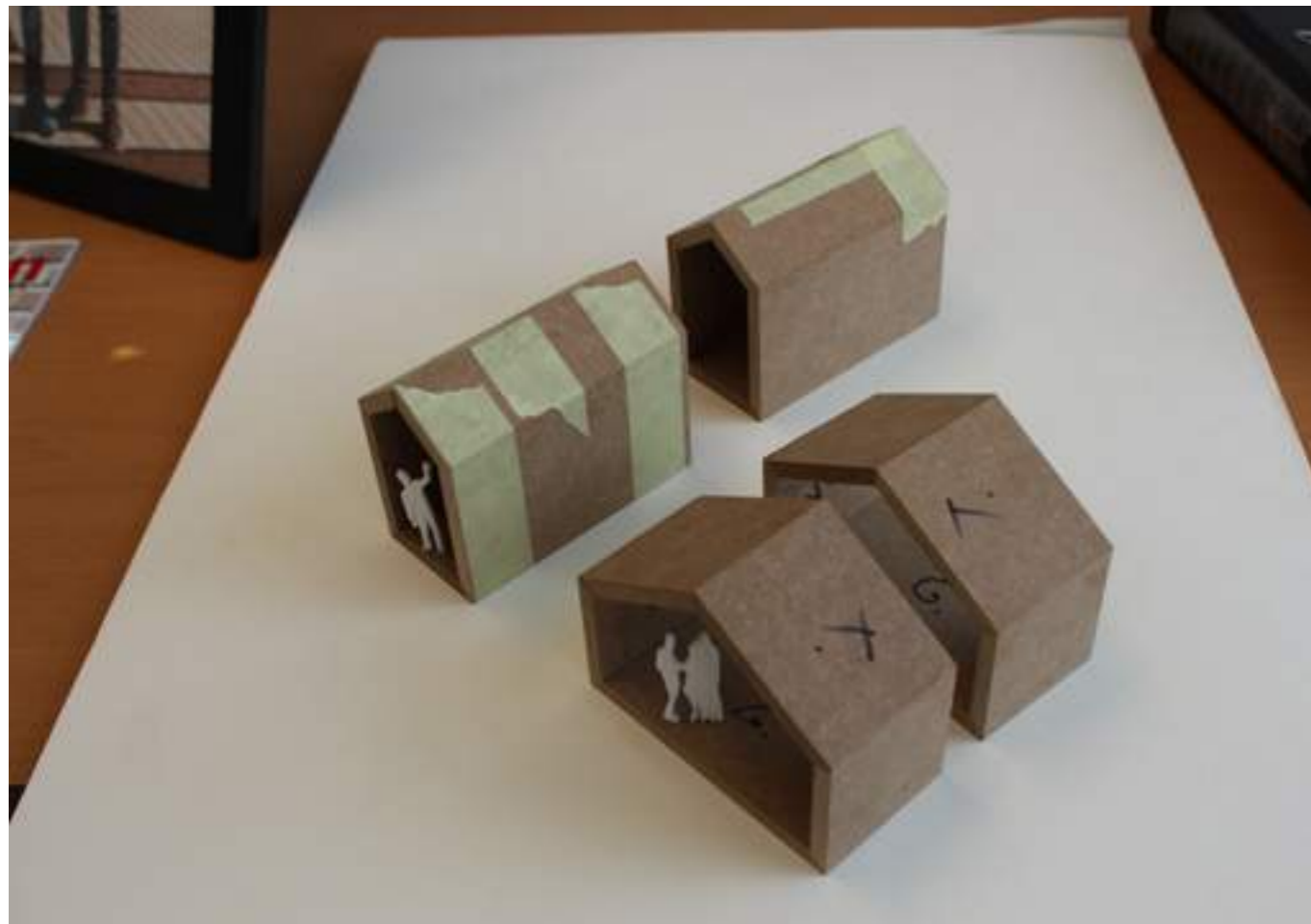
Dette huset var bygget i forbindelse med Solar Decathlon i Madrid i 2010, også av Wood Program ved Aalto-universitetet. Det er et nullutslippshus hvor det har vært jobbet mye med energigjenvinning og smarte løsninger for miljøriktigheten. Prosjektet vant arkitekturprisen på konkurransen.

Med tanke på at huset ble bygget i Finland og transportert til Spania og tilbake er det fullt ut flyttbart og basert på moduler. Interessant nok er dette knapt nok synlig i prosjektet, og huset gir en følelse av å være et "normalt" hus med tanke på dimensjonene.

Vår opplevelse av Luukku ga et godt inntrykk, det følte som et sunt hus å bo i med god og variert materialbruk. Ankepunktet fra vårt ståsted er at det mer eller mindre kun er ett rom i huset fra man går inn. Bad og soverom er adskilt, men ellers er det ett sammenhengende volum som utgjør stue, kjøkken og opphold. Det er ingen romlig sekvens.

Sittensjene ved vinduene i gavlveggene var gode steder å oppholde seg, og er noe vil vil ta med oss videre i prosjekteringen. Fundamenteringen er også enkelt gjort, på tørrmurte lecablokker som ser ut til å fungere godt teknisk, men det ga et spesielt uttrykk ved at hele huset var løftet svært høyt over grunnen.

Uke 33: Konseptoppstart

Med Finlandsturen friskt i minne var det enkelt å komme i gang med det vi kommer til å gjøre de neste ukene; å utforske ulike konsepter for boligen. Vi kom fram til fire ulike hovedkonsepter som vi vil utforske videre.

Konseptene knytter seg tett opp til materialbruk og konstruksjonsteknikker, da det blir avgjørende for hvordan boligen kan transporteres og settes sammen.

1. Lafteteknikk.
2. Plater og søyler som settes sammen.
3. Plater som settes sammen.
4. Moduler som danner volumer som settes sammen.

Linjen, flaten, og volumet er tre ulike prinsipper for hvordan enheten kan settes sammen. Det er da naturligvis en større grad av innsats, eller selvbyggeri, som må til desto mindre byggesettets biter kommer til å være. Det vil derfor være avgjørende for konseptvalg hvor mye vil vil satse på selvbyggeri i prosjektet.

Etter Finlandsturen var vi mest inspirert til å komme i gang med å utforske modulkonseptet, siden vi hadde sett et eksempel på dette som vi synes fungerte bra. Vi valgte derfor å starte med å utforske dette konseptet.

Modulkonseptet

Maks dimensjoner på et lasteplan vil være begrensende for modulenes størrelse. I Norge er maks bredde 2,55 m, høyde 3,90 m og lengde 10,5 m. En vanlig kontainerbolig vil derfor være smal og lang, men ved å sette sammen flere moduler kan man oppnå friere volumstørrelser.

I 1 til 50 lagde vi noen enkle modeller som viser to prinsipper for sammenkobling av modulene. Den ene har sammenkoblingen på kortsiden, den andre på langsiden. Det vil si at den første kan ha en maks bredde på 2,5 meter mellom ytterveggene. I den andre modellen beregnet vi en bredde på det dobbelte, 5 meter mellom ytterveggene, da man i så fall kan stable to sånne enheter i lengden på et lasteplan.

For å få et inntrykk av hva disse bredden ville innebære for romligheten og innredningsmulighetene i en slik bolig, brukte vi romlaben for å lage modulene i én til én.

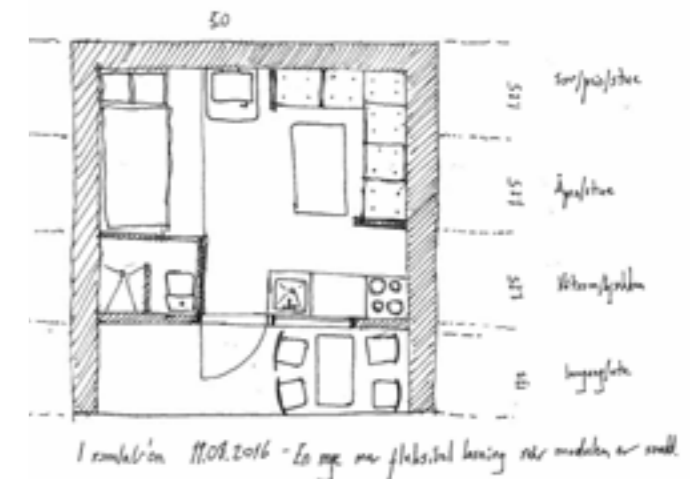
Moduler med sammenkobling på kortsiden

Den smale modulen var på grensa til å ikke en gang kunne romme en seng på tvers. For å få inn tilstrekkelige funksjoner ville enhetene nødvendigvis få en dybde langt over 5 meter, som vi først testet ut. Rommet oppleves som trangt, men vi ser for oss at det kan hjelpe å gi den ene langveggen et åpent uttrykk med flere muligheter til å gå ut og inn.

Moduler med sammenkobling på langsiden

Vi valgte å basere oss på moduler med en bredde på 1,25 meter x 5,0 meter, altså to i bredden på et lasteplan. Vi følte at denne planløsningen fungerte bedre enn i den forrige løsningen. Selv om arealet fortsatt var lite, fikk man ikke følelsen av at oppholdsrommet var trangt. Vi diskuterte om man ville ha adskilt kjøkken og soverom, noe som nok kommer til å bli et viktig spørsmål, på lik linje med hva dusjen kan dele plass med på badet, og om hems er en god idé eller ikke.

Tomtesøk

Fredag syklet vi en runde og tok bilder av aktuelle tomter på de områdene vi har sett på. Vi har diskutert hvor spesifisikt vi vil svare på en tomt i dette prosjektet. Det vil være avgjørende for utformingen. Alternativet er å gå i en generisk retning der vi ser for oss at enheten

kan passe inn på de fleste tomter. Da vil oppgaven kunne bli mer fokusert mot det tekniske og muligheten for å realisere et prototype. Det vil vi tenke litt mer på inntil videre, og diskutere med veilederne neste uke.

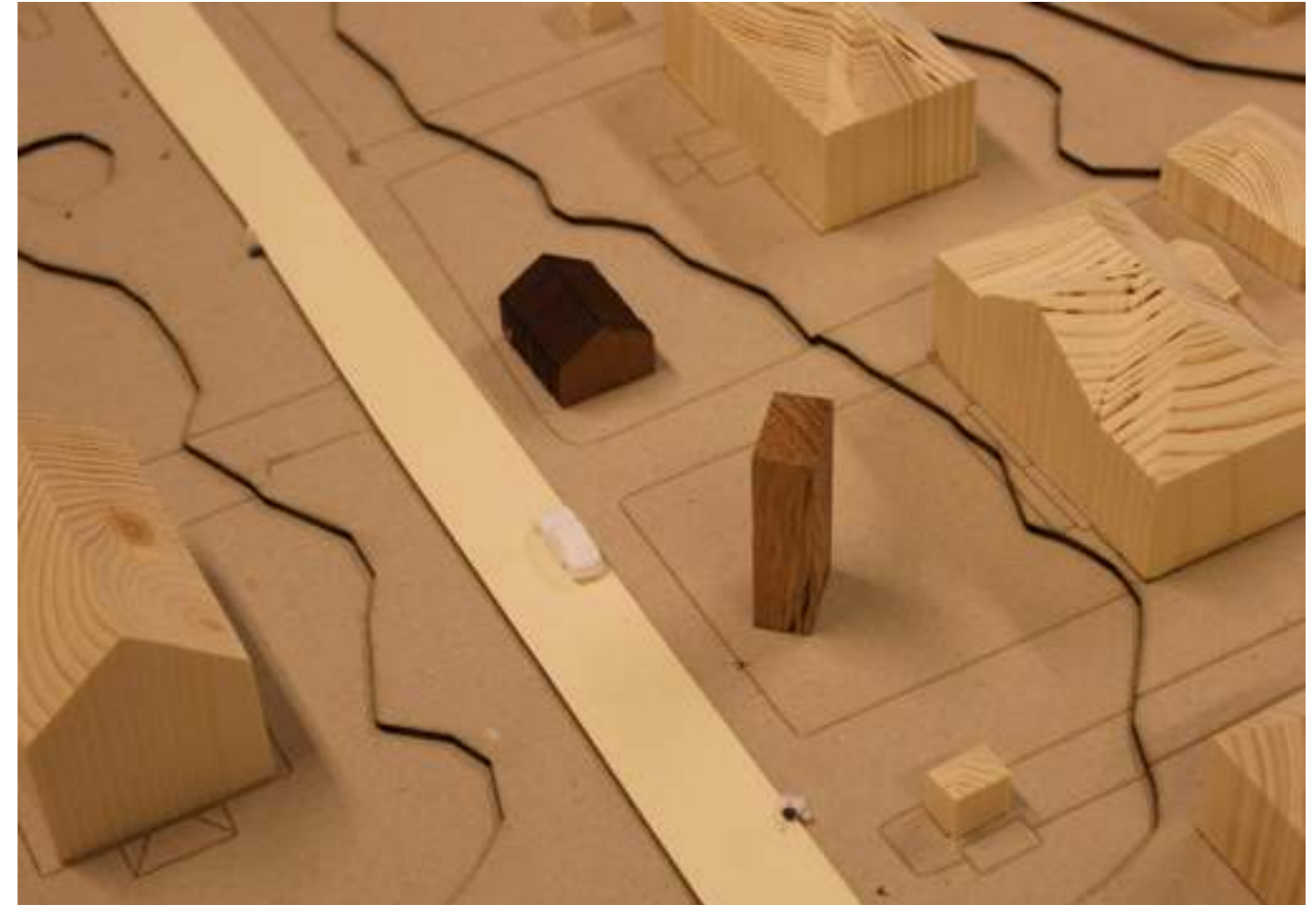

Uke 34: Volumet og tomten

Denne uken hadde vi noen viktige valg som måtte gjøres. Vi hadde aldri helt avklart hvordan vi skulle forholde oss til tomt i oppgaven. Ettersom oppgaven baserer seg på flyttbarhet fant vi det først naturlig å ikke ha tomt i det hele tatt, men vi følte raskt at det ga oss lite tilbakemelding å ikke ha et konkret sted å jobbe opp mot. Vi tror at det kan være noe av grunnen til at flere referanseprosjekt virker generiske, at de ikke har jobbet med bestemte steder for å utvikle prosjektet. Derfor gikk vi gjennom steder vi mente var aktuelle i Trondheim basert på følgende:

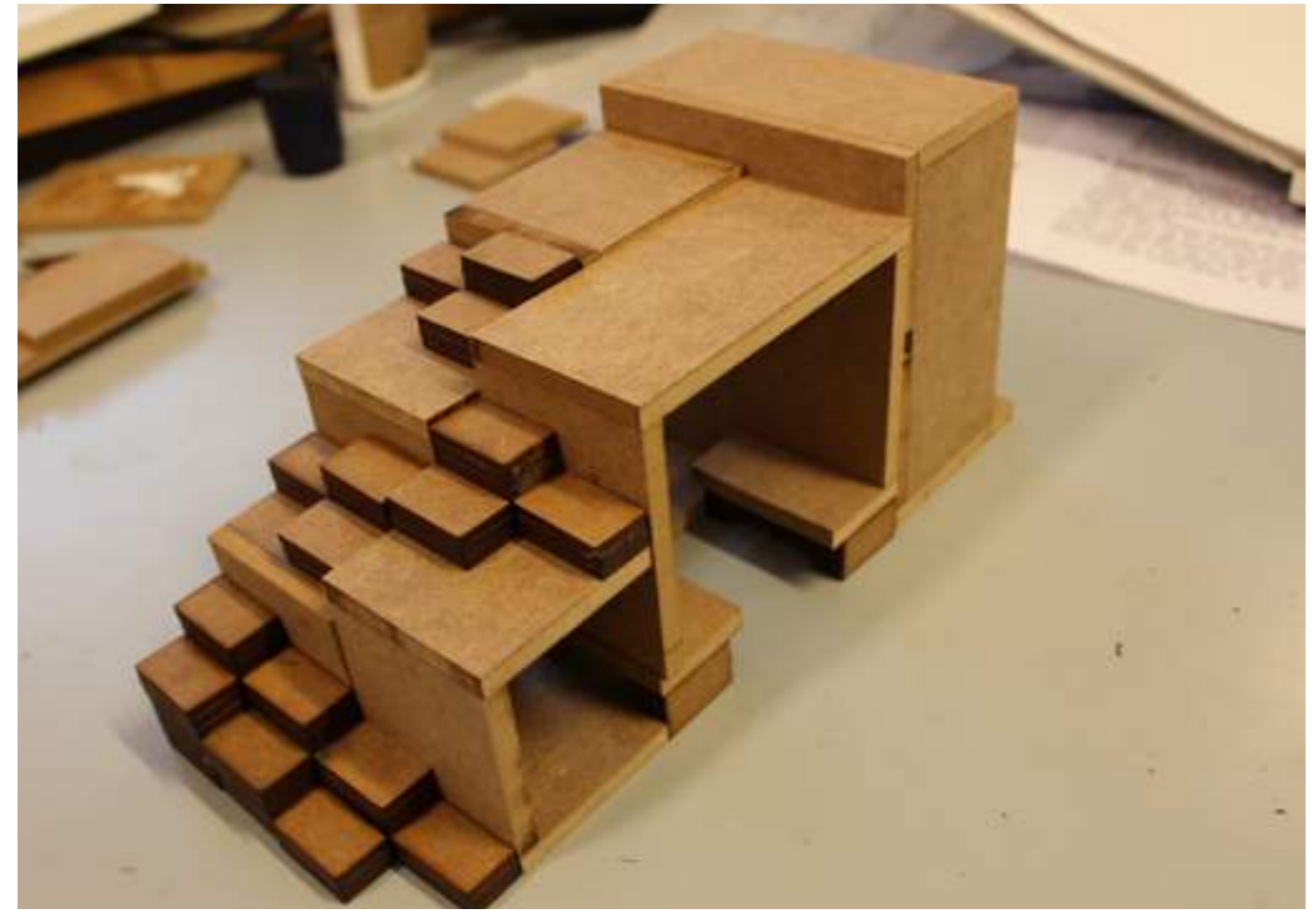
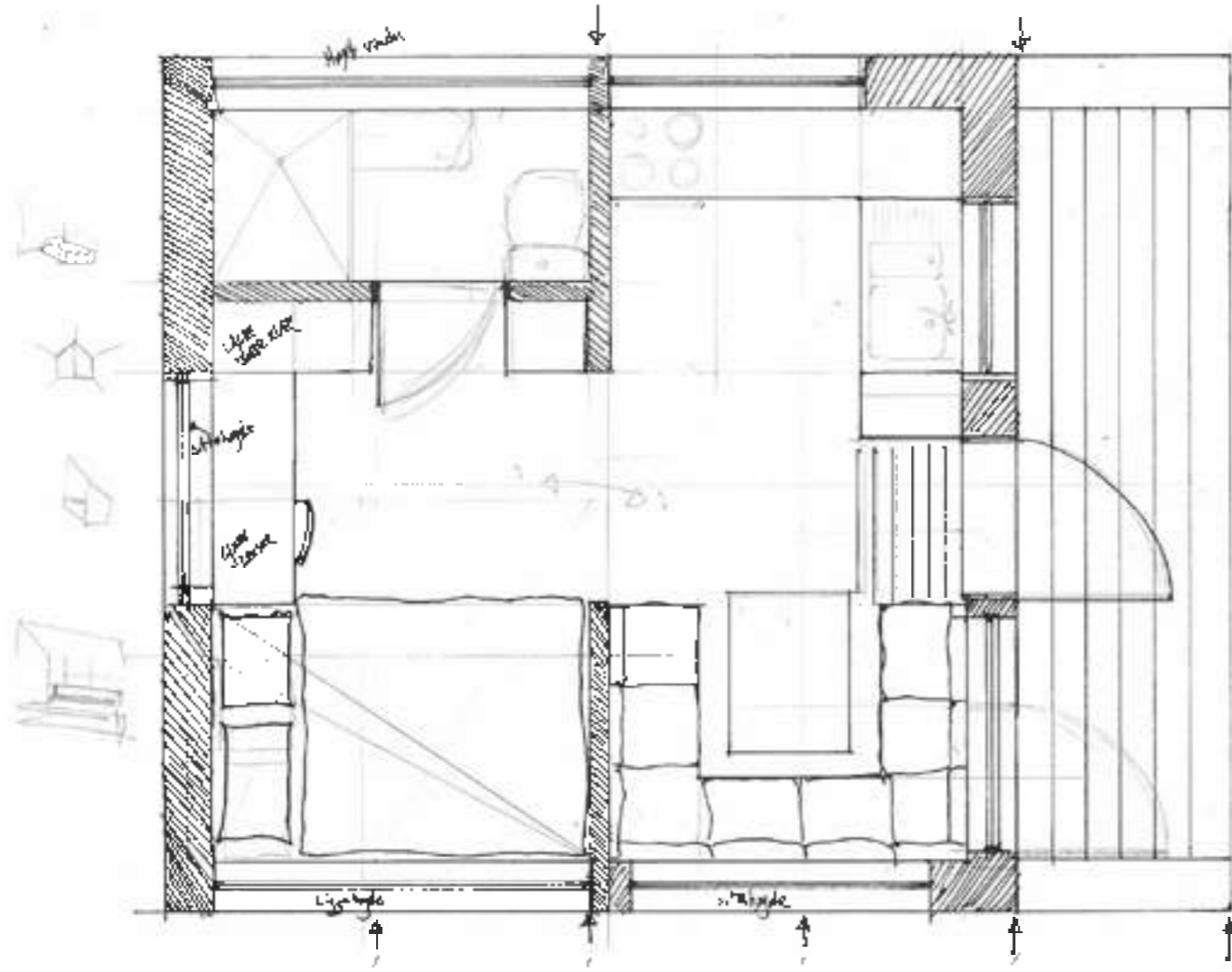
- Stedet måtte være sentralt - man skulle kunne klare seg uten bil og gå til skole og jobb.
- Det måtte ha potensial for fortetting

Vi valgte å se på Nedre Singsaker i dette tilfelle. Formålet med valget er å ha konkrete størrelser å jobbe mot med tanke på volumstørrelser, og å forankre prosjektet og illustrere det i et kjent område. Nedre Singsaker har en svært sentral plassering i byen med lite nytt som har skjedd de siste 50 år. Nabolaget er attraktivt og trivelig å gå gjennom, og er daglig gang- og sykkelvei for mange som skal til Gløshaugen. Området er delvis vernet, som gir utfordringer i en reell situasjon dersom det skal plasseres nybygg - men vi føler det kan være et interessant utgangspunkt i en debatt omkring fortetting i attraktive strøk.

Vi bygde raskt en situasjonsmodell i 1:200 for å ha noe å jobbe på. Etter denne var klar begynte vi å sette ut volumer i høyden og i bredden, basert på størrelser man kan transportere på veg. Før vi satte i gang med dette hadde vi sett for oss at det ville være mer naturlig å gå i bredden og ha ett plan på prosjektet av den grunn at det vil være lettere å akseptere i et nabolag enn høyere volum. Når vi fikk satt ut volumene på modellen så vi raskt at de ble veldig små i forhold til de eksisterende boligene, og at det kunne være interessant å jobbe videre med både å gå i høyden og det å gå i bredden for vi går videre.

Det er altså to ulike utgangspunkt vi har, hvor den ene er mer lavmælt og underordner seg eksisterende bebyggelse, og en mer selvhevdende form som strekker seg oppover. Vi føler det er argumenter for begge to, og begynte derfor å skissere plan- og snittløsninger. Vi kom raskt fram til at fotavtrykket vil bli relativt like av den grunn at kommunikasjonen mellom nivåene krever mye areal. Likevel er det noe spennende å jobbe med høyden som vi ikke er helt ferdig med - men i en situasjon vi forespeiler oss her på Singsaker kan det være vanskeligere å argumentere for flere etasjer når man har gode uteområder å forholde seg til.

Uke 35: Singsaker som studieområde

Etter å ha valgt å jobbe med Singsaker som område forrige uke gikk vi igang med spesifikke tomteregistreringer. Det gav oss mye å faktisk gå mer spesifikt inn i enkelte tomter, da vi kunne skissere inn mulige plasseringer av nye boenheter med tanke på tomtens bruk, orientering, avstander til naboer og primærbolig, trær, solforhold og lignende. I noen tilfeller var tomtene så store at det la opp til store potensielle områder for en ny boenhet, mens det i andre tilfeller virket mindre innlysende. Det var få av tomtene vi gikk inn i hvor det virket naturlig med seksjonering.

Vi spurte derfor oss selv om plassering av en midlertidig boenhet i en slik hage faktisk kan vil kunne føre til permanent fortetting. Disse enhetene ville kanskje ikke kunne gi et realistisk, godt bilde av hva en god permanent fortetting kan være. Vi tror at god, permanent fortetting til en viss grad må være stedstilpasset, selv om prinsippene kan som fungerer kan være generelle.

Kunsten å velge bort.

Det gav oss mye å jobbe med et konkret sted, og å gå ut og inn av ulike skalaer. De ulike skalaene gav oss forskjellige svar, som kunne videreføres til de andre.

Vi valgte bort byggingen som vi til nå hadde planlagt, nettopp fordi vi så at det var mer interessant med en kontekst som kan gi oss utfordringer framover, og fordi vi tror byggingen vil ta mye tid som eventuelt ikke gir oss nok læringsutbytte. Vi så for oss resten av semesteret som veldig lineært dersom vi hadde fortsatt med byggeplanene, mens vi gjerne ønsker et mer fasettert og bølgende semester.

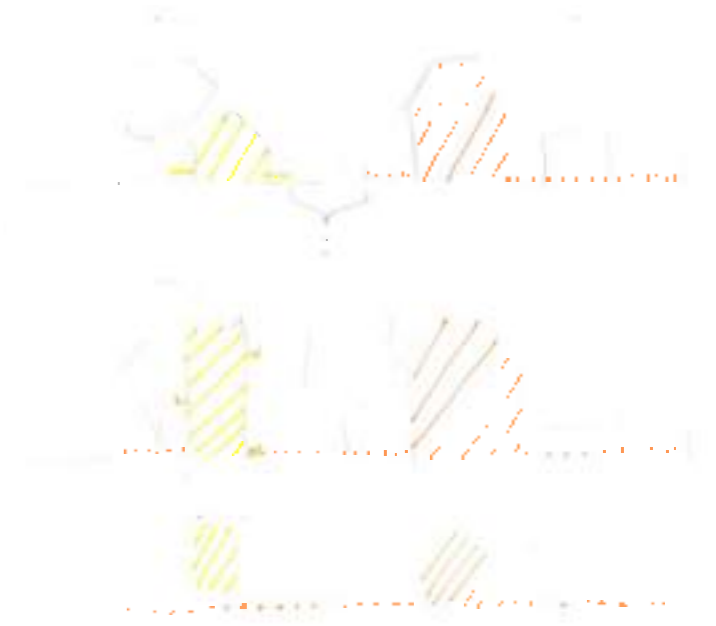
Framover vil en utfordring være å klare å mestre flere skalaer samtidig, og å gjøre noe stedsspesifikt, men som også kan gi løsninger på et mer generelt nivå. Vi må velge om det vi kommer fram til kun skal kunne fungere på en tomt, hele Singsaker eller alle lignende villaområder.

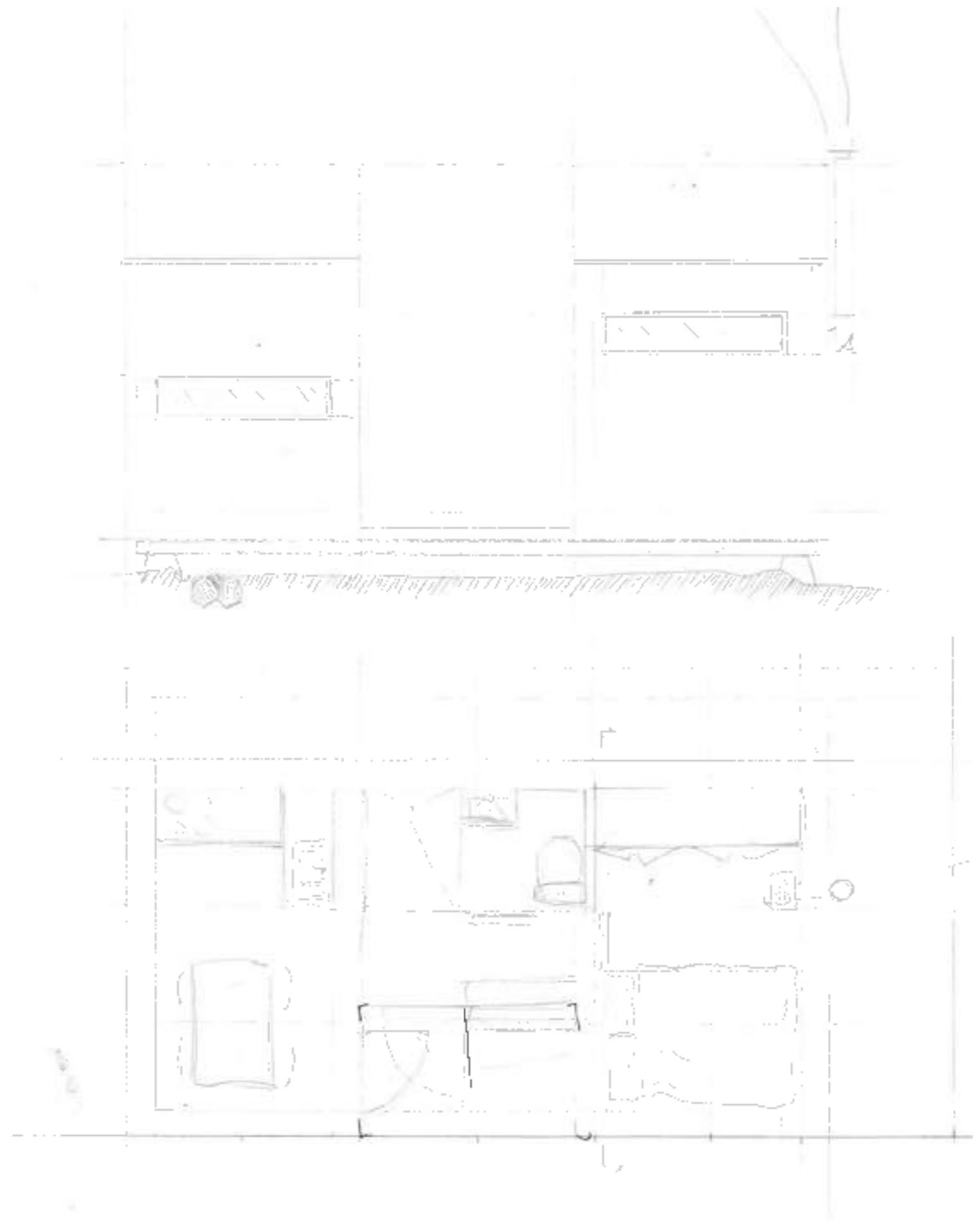
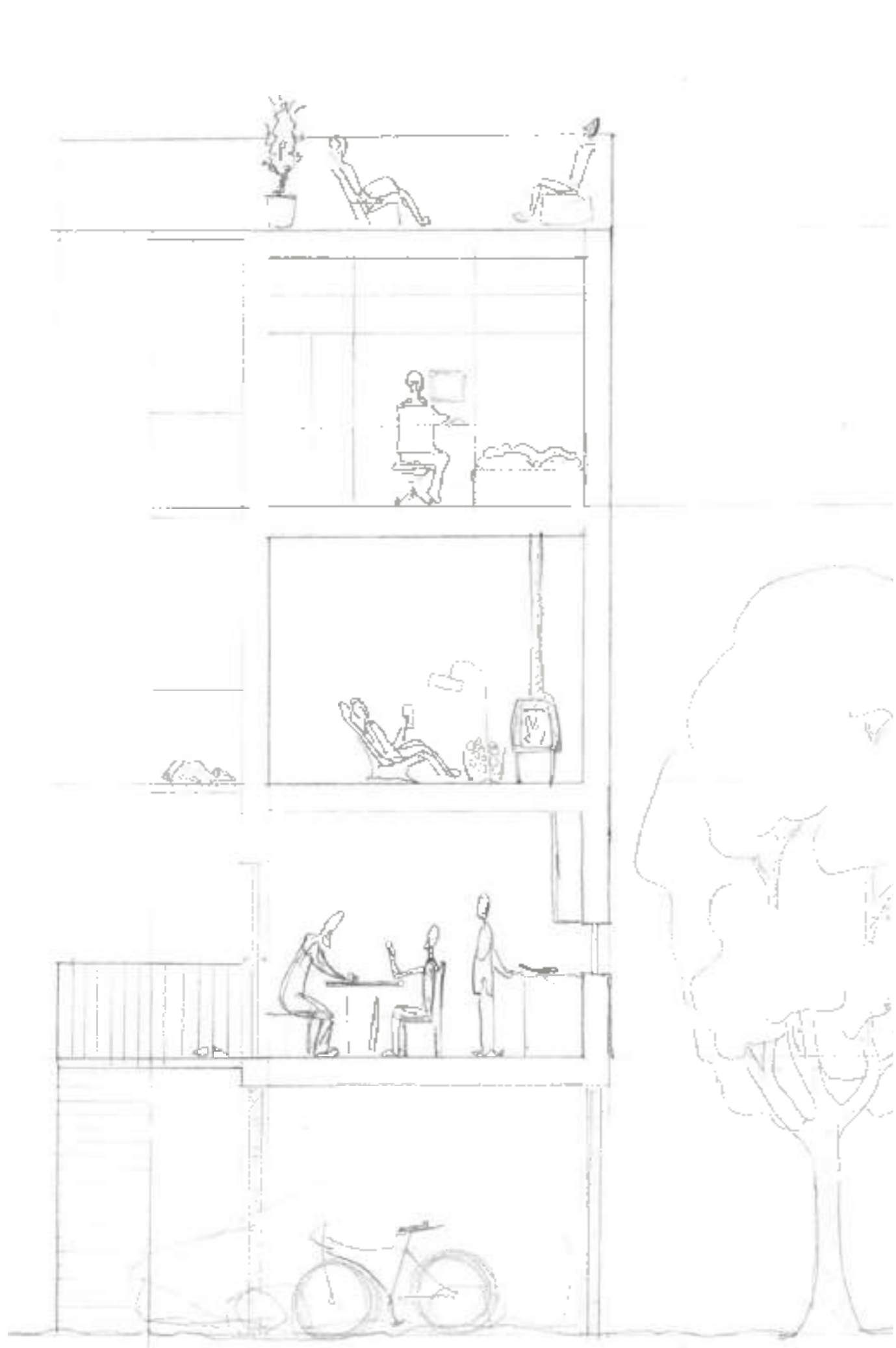
Alle garasjene er byttet ut med modulboliger.

Fortetting av boliger eller garasjer?

Selv om Singsaker er et vernet område, har det de siste tiårene pågått en lovlig endring. Garasjer har kommet til, og innkjørsler har lagt mer og mer beslag på eiendommene. Vi stiller spørsmålsteget ved hvor god denne utviklingen har vært for det bygde miljøet, og vi ser et potensiale av å utnytte disse arealene bedre.

Ulike grader av tilbaketrekning av sekundærboligen.

Uke 36: Nye veier

Denne uken har det skjedd mye. Vi har bestemt oss for mange endringer i prosjektet etter oppdagelser vi har gjort og etter samtale med veileder.

Uken var i utgangspunktet satt av til å analysere Singsaker som studieområde, og finne ut hva et slikt område kan tåle av fortetting samtidig som man bevarer strøkets karakter. Vi kartla akkurat hvor mye areal som er bebygd henholdsvis til bolig og næring, og sekundærbygg som garasjer, uthus og biloppstillingsplass med innkjørsel. De to var overraskende nær hverandre: 18% for primærbygg og 13.7% for sekundærbygg med vei (på egen tomt, ekskludert vei for alminnelig ferdsel). Videre fikk vi gjort sol- og skyggestudier som påviste at det er relativt gode solforhold på tomtene de fleste tider av året.

Vi hadde planlagt å ta en folketelling på det utvalgte området, som er noe mindre enn Singsaker grunnkrets, avgrenset av en reguleringsplan for området omkring Øvre og Nedre Allé. Vi hadde en diskusjon med veileder før dette, hvor vi ble sterkt rådet til å velge et annet område å se på. Dette kom først ganske brått på for oss, men ikke helt uventet. Singsaker er et historisk viktig område for Trondheim, og er i følge byantikvaren å regne som en grønn lunge for byen. Mye av bebyggelsen er tegnet av kjente arkitekter utdannet ved NTH, og området er i et av de høyeste faresonene for kvikkleire. En fortetting her kan ses på som urealistisk, og kanskje ikke som det mest ønskelige for byen da det er et velfungerende og attraktivt område som det er i dag. Vi ble rådet til at et slikt valg ville være vanskelig å forsvare når det er andre områder i byen med et virkelig behov for endring som kan styrke stedet i større grad.

Når vi valgte Singsaker hadde vi det i bakhodet at det ville kunne by på utfordringer med tanke på vernehensyn. Derfor var ikke denne beskjeden helt uforventet, men det fikk oss til å tenke oss grundig om. Hvor lå vi i ruta, og hva ønsket vi å oppnå? Og hvor tror vi det ville lede oss om vi skulle kjøre på med samme område? Burde vi bytte til et nytt sentralt villastrøk?

Vi synes på en side at det er ganske urovekkende og konservativt tenkt at områder som Singsaker ikke skal ta del i utviklingen av byen og at en fortetting skal være nærmest utenkelig. Når man har så sentrumsnære områder, som til og med når det ble bygget ga et "falskt bilde av god plass" skal stå uberørt vil det føre til mer

byspredning. Samtidig er det et spesielt område, som er verdt å ta vare på. Det er en interessant debatt mellom verneverd og fortetting og fornyelse som vi ikke vil legge helt fra oss.

Etter å ha vurdert saken nøye kom vi fram til at vi skulle følge rådet og tørre å velge bort mye av det vi hadde gjort hittil. Ikke av rene hensyn til bevaringen av Singsaker, men også fordi det vi ser vi kunne fått til i et slikt område ikke ville gi oss nok utbytte i denne masteroppgaven. Man kunne se for seg en ombygging av mange av garasjene til boliger, oppføring av mindre enheter - kanskje midlertidige - i hageflekker som ikke brukes, påbygg på eksisterende bygg og seksjonering av enkelte tomter. Det ville bli en beskjeden fortetting med en sannsynligvis høy kostnad som ikke er særlig realistisk. Vi følte også at dette ville by på et stort sprik mellom skalaer og til slutt innebære prosjektering av nye eneboliger, som vi ikke ønsker.

Videre ville det å velge et nytt villastrøk være å velge det "nest beste", som også virket lite innbydende. Å gå et skritt tilbake til det vi opprinnelig hadde satt fore oss - en midlertidig, flyttbar bolig - var vi også lite tiltrukket av. Å velge et område hadde gitt oss mye å jobbe med, som vi ville ta videre. Når vi startet med forarbeidet hadde vi spurt om arkitektur kunne være stedløs - dette tror vi personlig det ikke kan være etter hva vi har erfart så langt.

Vi prøvde å ransake oss selv for å komme til bunns i det vi vil bruke dette semesteret på. Vi vil lage gode boliger, rammer for et urbant liv slik at flere kan bo sentralt og lage sine egne hjem i byen. Eksisterende nabolag og fortetting er viktig for oss, og det å relatere til historiske omgivelser - som sentrumsnære bydeler gjerne er - ga en dybde til oppgaven vi gjerne ville utforske videre. Vi bestemte oss for å velge én konkret tomt i sentrumsnære strøk hvor det er plass for flere, og hvor det vil kunne gi noe tilbake til byen foruten flere postadresser.

Med tankene fra vårt tidligere valg av Singsaker i bakhodet, hvilke utfordringer det ga oss og hva vi vil få ut av oppgaven i bakhodet gikk vi i gang med å vurdere nye tomter i byen. Etter noen år som trondhjennere visste vi om flere interessante steder som både tåler og ville ha godt av en fortetting. Vi hadde arealer både i Midtbyen, Møllenberg og Bakklandet som aktuelle steder.

Midtbyen

Midtbyen i Trondheim er selve sentrumskjernen og det eldste området i byens utstrekning. Her var det mange som bodde i tidligere tider, men er i dag for det meste mindre næring i form av mindre butikker og kontor - omkring 18 000 arbeidsplasser og 8 400 beboere. Familier er det ikke mange igjen av i Midtbyen, de fleste har flyttet ut av fra sentrum. Det er flere ledige arealer på hjørner og andre infill-situasjoner som kunne være interessante å jobbe med, både langs elven, fjorden og i kjernen. Spesifikt vurderte vi et ledig hjørne i Erling Skakkes gate, på krysset mellom St. Jørgensveita. Her eier Thomas Angells stiftelser tomten, og arealet brukes i dag som provisorisk parkering. Stedet har en urban karakter og er like over gata fra Bybroen videregående skole.

Bakklandet

Da vi som studenter flyttet til Trondheim var Bakklandet et av de første stedene vi besøkte. Dette er et av de mest kjente stedene i Trondheims bybilde og er i dag hjem til en rekke kaféer, restauranter og boliger. Det var tidligere et arbeiderstrøk fram til en gradvis forslumming av området omkring 1970-tallet da det var planlagt en motorveg her og bygningene forfalt. Grunnet sterkt lokalt engasjement ble planene stoppet og Bakklandet framstår i dag som et av de mest attraktive stedene i Trondheim å bo. Det er et godt eksempel på gentrifisering, og mange konkrete tilfeller av mer eller mindre tvilsom restaurering og nybygg som etterligner eksisterende bygningsmasse. Flere hus ble revet som ledd i vegplanene, og her står det i stor grad tomt i dag. Spesifikt vurderte vi krysset mellom Øvre Bakklandet og Lillegårdsbakken, og krysset mellom Øvre Bakklandet og Brubakken.

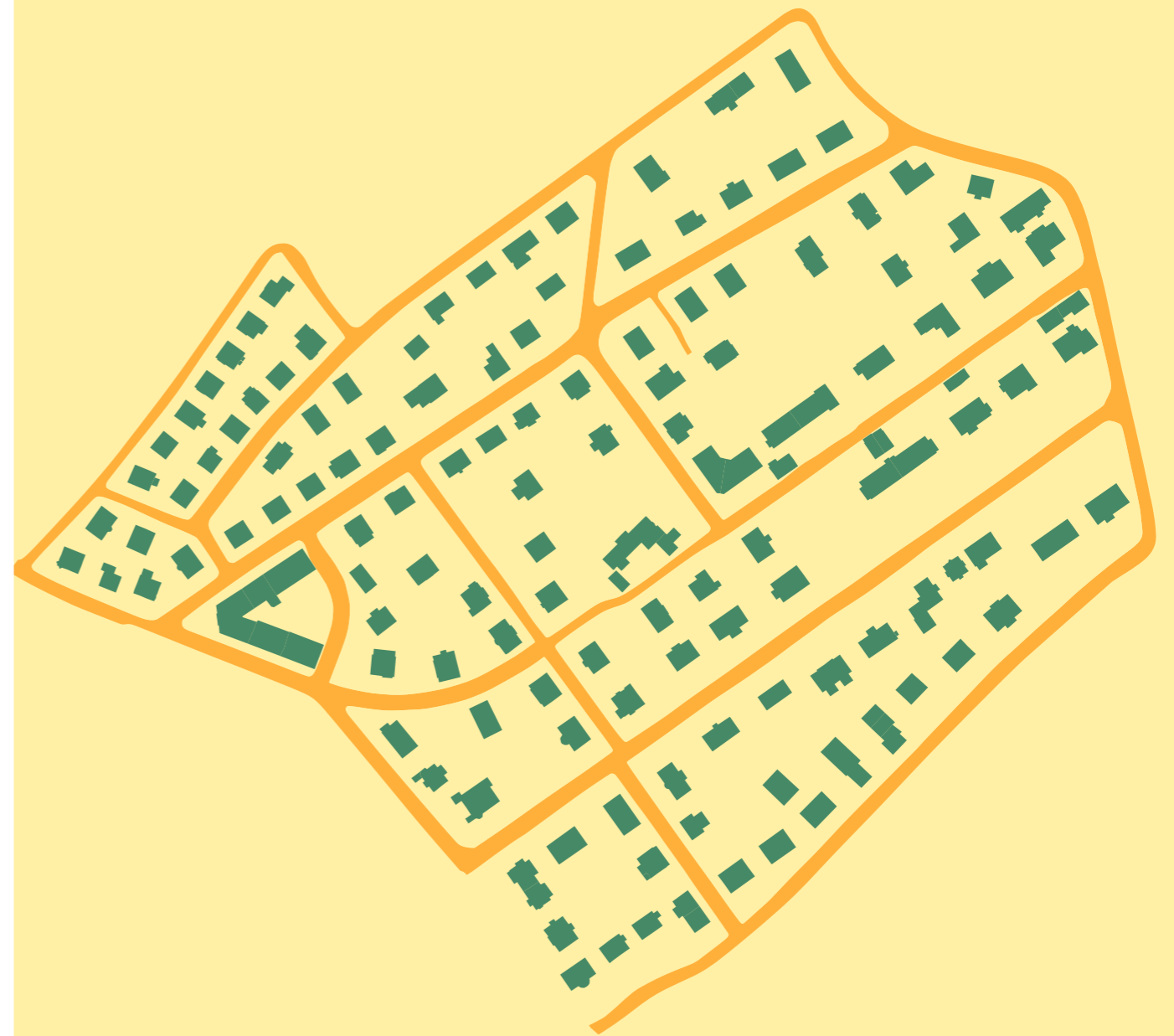
Møllenberg

Tidligere et arbeiderstrøk i hovedsak tilknyttet virksomhetene omkring Trondheim Mekaniske Verksted. I dag er Møllenberg i realiteten en studentghetto - svært mange familier har flyttet ut og eiere leier ut hele hus. Det er jevnlig klager på støy fra de få fastboende og en stor gjennomstrømning av folk. Bebyggelsen er dominert av toetasjers trehus fra slutten av 1800-tallet. Spesifikt så vi på krysset mellom Kirkegata og Nonnegata. Her ligger Bakke Gård, et fredet trebygg fra slutten av 1700-tallet. Dette var tidligere et nonnekloster. Ved siden av er det et potensiale for fortetting, men forutsetter riving av en eksisterende flermannsbolig fra 1980-tallet. Videre så vi på krysset mellom Wessels gate og Weidemanns vei, hvor typologien til Møllenberg brytes av et beskjedent høyhus som har gitt store restarealer med potensiale for nybygg.

13.7% Innkjørsel
Biloppstillingsplass
15 983 m² Garasje
Uthus

Arealbruk på Singsaker

Boliger **18%**
Næringsbygg
20 891 m²

Arealbruk på Singsaker

Vårt valg

Etter en vurdering med flere besøk på tomtene og en kort undersøkelse av historien og reguleringen til områdene kom vi fram til at vi ønsket å jobbe med Bakklandet, nærmere bestemt krysset mellom Øvre Bakklandet og Lillegårdsbakken. Det er flere grunner til dette:

- Området har en rik og interessant historie omkring bevaring og hvordan man forholder seg til eksisterende bebyggelse. Det er et gatehjørne som fortjener å bli fullført.

- Tomten er regulert til boligformål, men er i dag en provisorisk parkeringsplass. Vi ser på det som en mulighet til å fortette i et gentrifisert område.

- Bakklandet er i dag regnet som en viktig del av Trondheim og er byens ansikt som treby. Å jobbe her er en sjelden mulighet som vil by på mye for oss å sette oss inn i hvor vi kan lære mer om byens historie.

- Strøket har interessante kontraster mellom det urbane og landlige. Fasaden mot gata er streng og følger en byggelinje, mens det er et friere liv mot grøntarealet bak. Å fortolke denne situasjonen i en ny og moderne setting vil være interessant for oss å jobbe med.

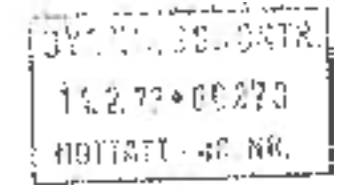
Uke 37: Analyse Arkivtråling

Vi har vært på Dora og funnet gamle byggetegninger. For å få satt oss inn i den historiske bygningsmassen på Bakklandet, bestilte vi byggetegninger av en del utplukkede bygninger. Ettersom det har stått bygninger på tomte tidligere, som er revet, bestilte vi også sakspapirene knyttet til disse adressene.

Etter noen timer i Riksarkivets lesesal på Dora satt vi igjen med beskrivelser av endringer som er blitt godkjent eller ikke godkent på de utvalgte adressene opp igjennom - inkludert rivningstillatelser. Det som går igjen er at lite har blitt tillatt gjort i fasaden ut mot gata, mens mer har skjedd på baksidene. Enkelte bygninger er godt bevart, som Skysstasjonen som er fredet. Noen bygninger hadde gjennomgått bruksendringer, ofte fra lagring og funksjonelle rom til bolig, men også fra bolig til serveringssted og forretning.

Bygningsrådet
Hølttermanns v. 1
7000 TRONDHEIM

Trondheim, 7.2.1973

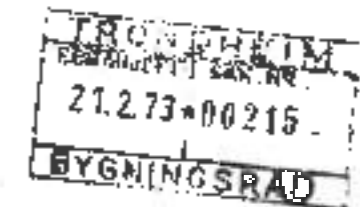
LILLEGÅRDSBAKKEN 9 - RIVNINGSTILLATELSE

En søker med dette om rivningstillatelse for Lillegårdsbakken 9.

Huset ligger på fremtidig gategrunn og er bygningsmessig så dårlig at restaurering ikke vil være økonomisk forsvarlig.

Leieboerne vil bli anvist annet husvære.

M. A. Eid
M. A. Eid
NORØY/Eid

Ans. kr. 30,-

Typologistudie

Vi har analysert Bakklands-typologien. Vi tror ikke at en god historisk innpasning på Bakklandet nødvendigvis ligger i å etterligne de gamle fasadene mot gata. Det kan være andre historiske kvaliteter å ta vare på ved selve bebyggelsen i hele sitt snitt enn det som synes i fasaden.

De avlange hovedhusene står med langsiden, som også er gavlsiden, ut mot gata. Stort sett fører et portrom inn til en et gårdsrom hvor det er ulike konfigurasjoner av små boder, fløyer av hovedhuset eller sekundære bolighus.

På oppsiden av gata går det trapper opp til ulike nivåer opp mot skogen der det er bedre solforhold. På nedsiden av gata er det hageflekker med gode solforhold, og tilgang til elva. På nordsiden av Gamle Bybro står mellomstore bryggehus ut mot elva. Inngangen til hovedboligen er enten direkte ut mot gata, opp en liten trapp over grunnmuren, eller inn fra gårdsrommet. I gårdsrommet er også inngangen til de andre uthusene.

Gårdsrommet ble trolig tidligere brukt til dyrehold og stell av hest og kjerre, og annen aktivitet tilknyttet verksted og vask av klær. I dag nyttes det gjerne til parkering av sykler, plantevekst, og det fungerer som lyssjakt for de bygningskroppene rundt.

Videre har vi analysert sol- og skyggeforhold på tomta, kartlagt funksjoner på Bakklandet og satt oss inn i Bakklandets historie. Vi har også oppholdt oss en del på tomta og snakket med folk som bor eller jobber på Bakklandet. Da vi var på tomta ble vi overraska av den tilsynelatende uberørte skogen midt i byen. Spørsmålet er hvem som bør få tilgang til en sånn kvalitet? De som bor der eller offentligheten?

Av å snakke med de som jobber og bor i området fikk vi et inntrykk av at man har det man kan tenke seg i nærheten. En skomaker skal ha sett etter lokale på Bakklandet, men ellers virker de vi snakket med positive til å gi flere gleden av å bo på Bakklandet.

Etttersom det ble en del endringer av prosjektet i forrige uke, har vi nå laget en oppdatert framdriftsplan for ukene framover. Vi fant ut at vi egentlig ikke ligger etter ruta, da vi faktisk hadde oppnådd delmålene fra forrige fase.

Til uka vil vi jobbe med volumstudier i landskapsmodellen som vi gjør ferdig i løpet av helga. Vi vil forsøke å avgrense tomta, da det ikke virker å være en innlysende avgrensning mot øst. Vi kommer til å jobbe i plan, snitt og modell i 1 til 100 og 1 til 200 og komme nærmere en overordna organisering på tomta, etter å ha blitt godt kjent med den. Etter veiledning håper vi på å ferdigstille problemstilling og oppgavestilling.

Uke 38: Volumstudier og formkonsept

Etter å ha fullført en situasjonsmodell i 1:200 forrige uke gikk vi videre med volum- og mulighetsstudier for tomten. Vi eksperimenterte først fritt, før vi gikk mot mer definerte retningslinjer og formprinsipp. Vi kom relativt raskt fram til at det er begrenset med plass akkurat på hjørnet mellom Øvre Bakklandet og Lillegårdsbakken, og at det kan være aktuelt å strekke oss videre opp bakken hvor det også står tomt etter all rivingen fra 60-tallet.

Viktige spørsmål som må løses er blant annet hvordan vi forholder oss til vår nærmeste nabo - Lillegårdsbakken 8. Dette er det eneste bygget som ikke ble revet under saneringen og er plassert noe tilbaketrukket fra veien. Det er et av Bakklandets eldste bygg, først oppført mot slutten av 1700-tallet men senere restaurert og ombygget. Vi ser for oss tre ulike scenarier her:

1: Bygget blir gjort om til bydelshus for Bakklandet og Lillegårdsbakken. Det blir et samlingssted for den eksisterende velforeningen, og et ikke-kommersielt møtepunkt for befolkningen som ikke er å finne i dag. På dagtid kan bygget huse barnehagen som var planlagt like over tidligere.

2: Bygget beholder sin funksjon som privat bolig separat fra vårt prosjekt. Dette innebærer at vi ikke kan bygge fullt så nært, og krever en forsiktig tilnærming til bygget.

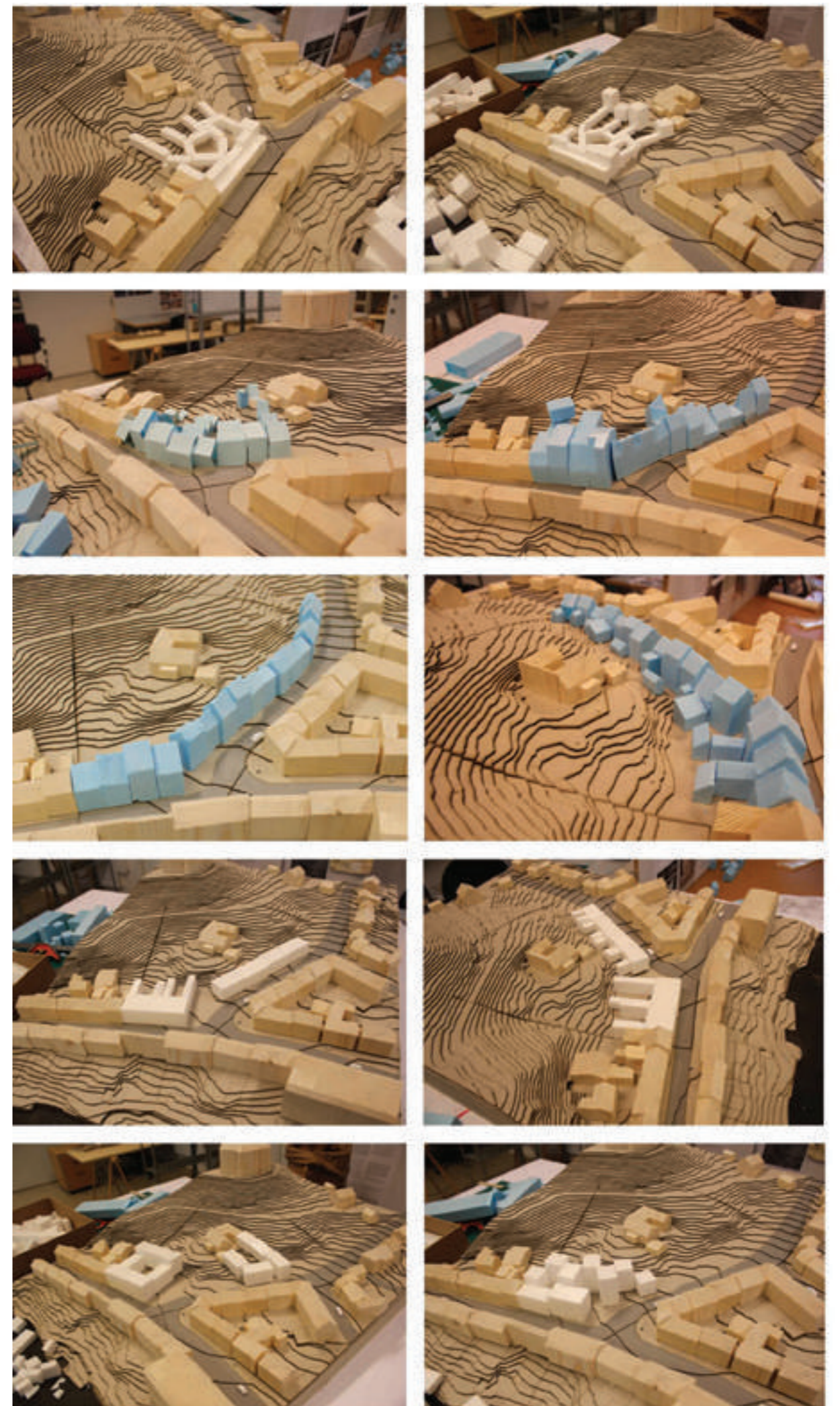
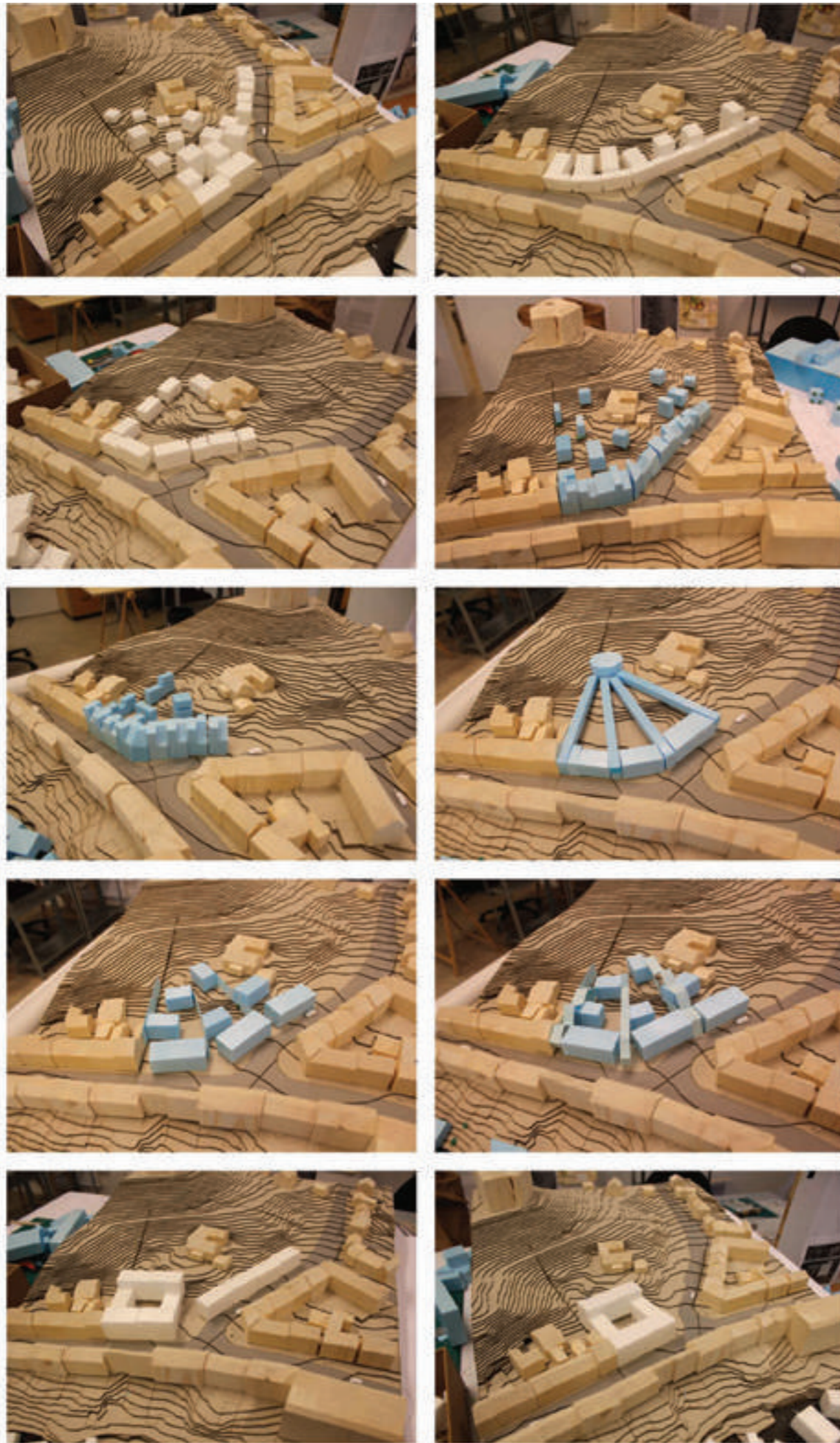
3: Bygget blir fellesareal for vårt boligprosjekt. I og med at vi har et fokus på arealeffektive boliger vil det bli viktig med fellesfunksjoner av høy kvalitet, og dette kan være med å løse dette. Om vi tar denne tomten med som en direkte del av prosjektet står vi relativt fritt til å plassere volumer som vi ønsker.

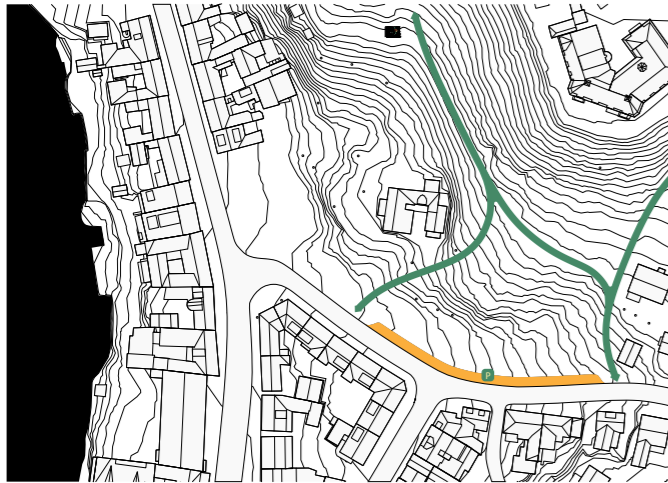
Av disse ser vi umiddelbart mest potensiale i det første scenariet, og det er også dette vi har jobbet mest med. Et av målene vi har satt oss er at prosjektet skal styrke områdets karakter, og tilføre kvaliteter til nabolaget. Dette virker for oss som å kunne samsvare godt. Andre muligheter vi ser er at krysset kan brukes i langt større grad enn kun til trafikk. Dette har potensialet til å bli en god sørvendt plass, like ved et grøntareal med svært sentral plassering.

Vi ser etter hvert at vi kanskje bør heve blikket litt og vurdere hele den ubebygde biten av Lillegårdsbakken som arbeidsområde. Det er mange ting å ta tak i som kunne forbedres, blant annet Kneiken Fellehage som er like over Lillegårdsbakken 8. Dette er et lite felles dyrkingsareal som vi besøkte gjennom en dugnad på tirsdag. I og med at dette er et kvikkleireområde er denne skråning utfordrende å bygge på, og en slik arealbruk i utvidet form kan gi et rasjonelt og manglende tilskudd ikke bare til nabolaget, men også til byen, som i stor grad mangler i dag.

Videre ser vi at området er mer og mer interessant etter hvert som vi jobber med det. Dette er et krysningspunkt mellom den tette og lave trehusbebyggelsen som preger Bakklandet, og den mer spredte småhusbebyggelsen på Singsaker. Prosjektet vårt kan formidle denne overgangen, markere starten og slutten på Bakklandet eller strekke Bakklandstypologien lengre oppover.

Uke 39: Situasjonsplan, romprogram og veiledning

Denne uka har vi forsøkt å avklare disposisjonen av hele området vi tar for oss. Vi kom et stykke på vei med en situasjonsplan, som vi etter veiledning på slutten av uka så burde endres en del. Alikevel har vi kommet fram til noen overordna prinsipper.

1. Gjennomganger fra gata til grøntarealet bak. I dag er Kneiken Fellestage og grøntarealet rundt lett tilgjengelig. Med ny bebyggelse vil det være viktig å tilrettelegge for gangmuligheter innimellom. Foreløpig ser vi for oss en gjennomgang fra krysset Lillegårdsbakken/Øvre Bakklandet, forbi bydelshuset. Dette vil kunne knytte Bakklandet bedre opp mot Fellestage og gjøre Bydelshuset mer synlig for offentligheten. En sekundær gangforbindelse legges i området der det går en sti fra Lillegårdsbakken i dag, helt øverst på området. Fra Fellestage ser vi for oss en forbindelse inn til skogen med gjennomgang til Brubakken.

2. Tilbakeføring av gateløpet.

Lillegårdsbakken ble i sin tid utvidet fordi det var sett på som et nåloye for trafikken. Dette var i en tid da mesteparten av trafikken sør-øst utenfor sentrum gikk gjennom Bakklandet. I dag er det alternative bilveier, og Bakklandet er stengt for gjennomgangstrafikk. Det er trolig for det meste kjøring til eiendommer som foregår på området i dag, og tall fra Statens Vegvesen viser at trafikken i Lillegårdsbakken i 2015 hadde en årsgjennsnittstrafikk (ÅDT) på beskjedne 1300. Til sammenligning har Stadsning Dahls Gate på oppsiden av festningen en ÅDT på rundt 11 000. I Øvre Bakklandet er tallet det dobbelte, 2 750, selv om kjørebane som deles med syklistene er på 5 meter. Ved å

smalne inn Lillegårdsbakken tilsvarende, og la syklistene og bilister dele kjørefeltet, kan man frigjøre areal til nye boliger. I tillegg vil en innsnevring av gateløpet trolig føre til en lavere hastighet på særlig syklistene som per i dag kan skape trafikkfarlige situasjoner i bakken.

3. Plassen i krysset.

Denne uka har vi begynt på utformingen av en plass i krysset der Lillegårdsbakken og Øvre Bakklandet. Vi så for oss dette som en solfylt liten plass med uteservering eller mulighet for små marked. Etter veiledningen mot slutten av uka ble vi bevisst på at det kanskje ikke er helt "Bakklandsk" med den type plass som vi hadde skissert. Det er heller ikke helt klart at plassen kan symbolisere starten på Bakklandet, siden overgangen i bebyggelsen er gradvis.

Vi tror likevel utadretta virksomhet med tilknytning til en liten plass eller utvidet fortau kan passe inn i dette hjørnet. Det var faktisk et lite brudd i byggerekka på dette punktet tidligere, tilknyttet en øltapp i en liten bakgård.

4. Parkering.

Ettersom vi bebygger en parkeringsplass, må vi ta stilling til om det skal erstattes eller ikke. Vi tenker at Bakklandet er et område der man faktisk kan klare seg uten bil i hverdagen. Skal man bo så sentralt med de kvalitetene området har, kan man kanskje ikke også ha en bil i direkte avstand til boligen. Det er i dag flere store underjordiske parkeringshus på Bakklandet. Vi tror gateparkering er en lite arealkrevende form for parkering som kan være et godt alternativ, som vi likevel har valgt bort da det spiser en god del av gatebredden, som kan komme bedre til nytte til boareal ved å smalne inn gateløpet eller i gatesnittet til andre

formål. Vi mener fortsatt at det skal være mulig å kjøre til boligene, og at man bør kunne ha tilgang på et sted for å skifte dekk.

5. Kneiken Fellestage som en ressurs.

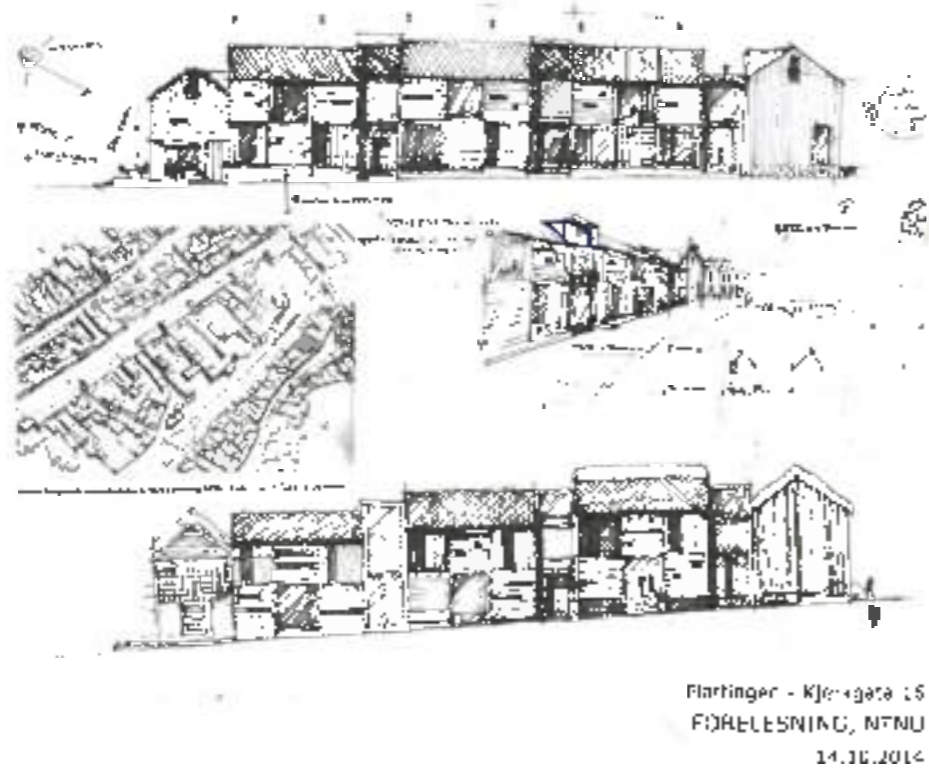
Vi er heldige å ha en tomt som grenser til dyrkningsprosjektet som vi tror har potensiale til å utvikles sammen med boligprosjektet. Per i dag er det relativt beskjedne arealer som tas i bruk, og store deler av grøntarealet framstår som buskas. Deler av bebyggelsen vil derfor kunne ligge tett opptil hagen, og ha potensiale til å ta nytte av og tilføre noe til dyrkingen. Vi vil utforske denne sammenhengen videre.

6. Overgangen fra Bakklandet

Mot slutten av uka hadde vi gjort klar en modell av hele situasjonen, som vi hadde tenkt til å jobbe videre med i en større skala. Langs Lillegårdsbakken la vi tre store flermannsboliger med mellomrom for å skape en overgang fra det tette Bakklandet og villabebyggelsen i øst. Nede på flata hadde lagt et relativt kompakt boligkompleks med en formmessig tolkning av Bakklandstypologien.

Etter veiledning på fredag skjønnte vi at det var en del innlysende endringer som må gjøres før vi kan gå opp i skala. Vi hadde nok skalert opp prosjektet litt for mye, og dermed mistet noe av det karakteristiske ved Bakklandet. Vi har likevel god tro på veien videre, og tror at det å komme ned i skala volummessig, og opp i skala prosjekteringsmessig kan bli spennende. Vi ble mint på at snittet fra gate - bolig - bakgård - uthus - det grønne kan være nøkkelen til å tolke denne Bakklandstomta på en god og interessant måte.

Referanseprosjekt - Plattingen i Røros - Kjerkgata 16

Arkitekter: Lusparken

Status: Ikke enda godkjent

Vi var heldige og fikk besøke Lusparken arkitekter i Trondheim denne uken for å få en beskrivelse av prosjektet de har tegnet i Røros. Der møtte vi Kjell Kristiansen som er arkitektfaglig leder.

Prosjektet er i en lignende, historisk kontekst, der det er høye krav til innpassning. Arkitekten har forsøkt ikke å kopiere eksisterende bebyggelse, men å bygge noe som tydelig viser at det er bygget i moderne tid. Alikevel stikker ikke prosjektet seg voldsomt ut da nærliggende former, dimensjoner og materialer er videreført.

På Røros er det to parallelle hovedgater, Kjerkgata og Bergmannsgata. Inntil gatene ligger våningshusene på rekke, mens det på baksiden ligger uthus med en variasjon og spredt orientering. Dette ligner situasjonen på Bakklandet, selv om skalaen er en annen. På Røros utgjorde våningshusene, uthus og bakgårder med dyr gårdene som hadde egne jordlapper utenfor byen. På Bakklandet var det arbeidere som bodde, og ikke gårdeiere, så sosialt hadde dette området en annen status.

Plattingen framstilles som et byreparasjonsprosjekt, da det vil tette igjen et hull i byggestrukturen som henger sammen med en tidligere veiutbygging. Området prosjektet ligger i har vært høyt trafikkert. Prosjektet tar sikte på å revitalisere området med utadrettede funksjoner, siden mye av handelen har flyttet ut av sentrum.

Det er i prosjektet uaktuelt å bygge opp igjen kopier av bygningene som sto der før, på grunn av bilveien som fortsatt skal gå over deler av der den gamle bebyggelsen stod. I stedet er det forsøkt å følge logikken i bebyggelsen rundt med en del som forholder seg til Kjerkgata og en del som ligger bak. "Uthuset" mot Kjerkgata er ingen kopi av bebyggelsen rundt, men ligner i fasaden. Det kommer ikke helt klart fram av illustrasjonene hvor moderne denne bygningen vil framstå. Det kan virke litt uavklart om det faktisk skal framstå som noe nytt, eller mer som noe som alltid har vært der på linje med pastisjarkitekturen på Bakklandet.

Bebyggelsen i bakkant er dog tydeligere på å være en ny tolkning av en gammel situasjon. Bygningsvolumet er oppdelt med store åpninger som spiller på den tradisjonelle portromsinndelingen. Det gir store vinduer som muliggjør lyse og moderne boliger i andre etasje. I første etasje blir disse bruddene innganger til de utadretta funksjonene. I fasadene er det spilt på den omkringliggende bebyggelsens spill med tverrgående tømmerkasser i førsteetasje og vertikal kledning i andre etasje.

På baksiden av volumet ligger en smal bakgård som fungerer som fordelingsrom til boligene og sykkelparkering. Dette følger logikken på området med private bakgårder.

40/41/42/43

Vi synes prosjektet i sin helhet har en god balanse mellom å være noe nytt og å trekke inn elementer som gjør at det passer inn i området. Det å følge logikken i byningsmønsteret på området har vært viktigere enn å lage visuell pastisjarkitektur, selv om det er noe uklart i bygningsdelen ut mot gata. Der kan det virke som om prosjektet blir så likt det rundt at man ikke forstår at det er nytt.

Prosjektet har imidlertid blitt kritisert for å være for moderne, og da mest på grunn av den bakre delen. Det kan synes som om antikvarene vil ha et noe mer diskret svar. I samtale Kjell Kristiansen fikk vi for oss at det er vanskelig å få folk til å forstå tankegangen om at innpassing kan dreie seg om mer enn den synlige fasaden ut mot gata. Da blir spørsmålet om vi skal tegne for vanlige folk eller de som kan lese en mer abstrakt fortolkning av situasjonen. Kristiansens mening om det var dette må være den profesjonelles ansvar, og at man ikke så lett bør gi seg hen for synsing. Konklusjonen vår blir uansett det ser vanskelig ut å trekke det subjektive helt ut av en tilpasningsdebatt.

Mellombygg: underdele bygningsvolum, bryte retning

Bakgård: avstand til nabo, uterom for beboere

Uke 40-41: Mot midtsemester

Disse to ukene gikk med på å utvikle prosjektet videre, og velge et konsept for å gå diskutere denne på midtsemester.

Vi var heldige å fikk et møte med eierne av Baklandet Skydsstation, som er et av de fredede byggene fra sent 1700-tall. I dag driver de kafé der, og bygget har tidligere huset hattemakerforretning, snekkeri og melkeutsalg. Bygget ble kraftig restaurert på 90-tallet av arkitekt Trond Eide, og ekteparet som eier det i dag driver også med oppussing av boligarealene over kafeen.

Det var et nyttig besøk for vår del hvor vi fikk høre ikke bare om historien til bygningen, men også hvordan det er å bo der og hvilke kvaliteter det har. Videre fikk vi en omvisning av hele huset. Blant det vi sitter igjen med er at soverom ikke egner seg ut mot gaten, selv om den er lite trafikkert. Trafikken er det mest av på morgenen mellom 07:30 og 09:00. Ekteparet fortalte oss at de savner flere steder på Baklandet hvor man kan gå inn - det er mye som er stengt for allmennheten. Også savnes det flere sykkelparkeringer og søppelbøtter.

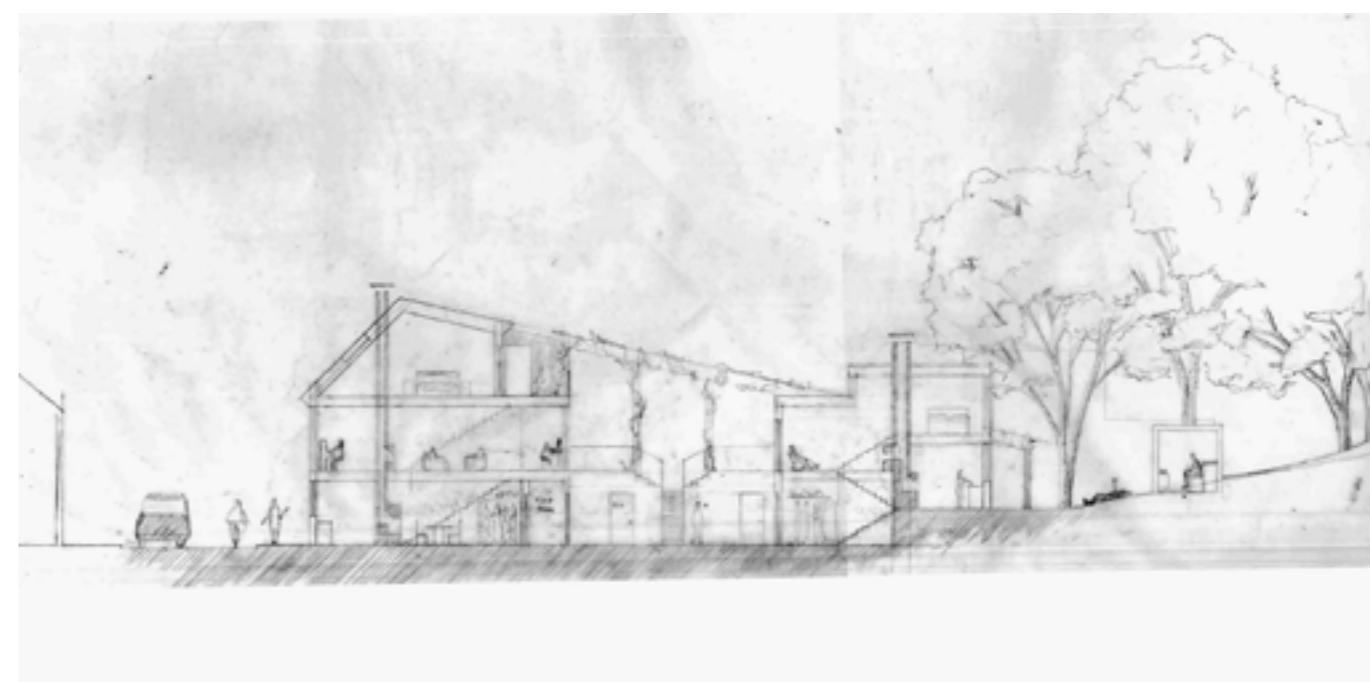
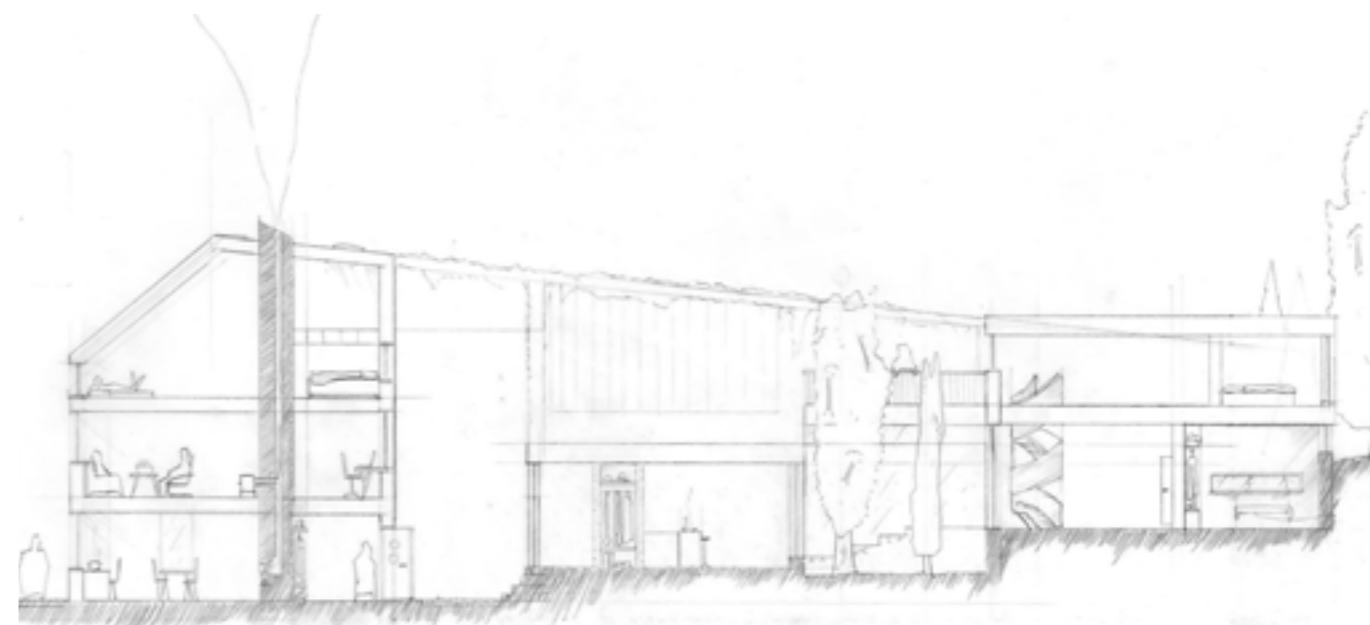
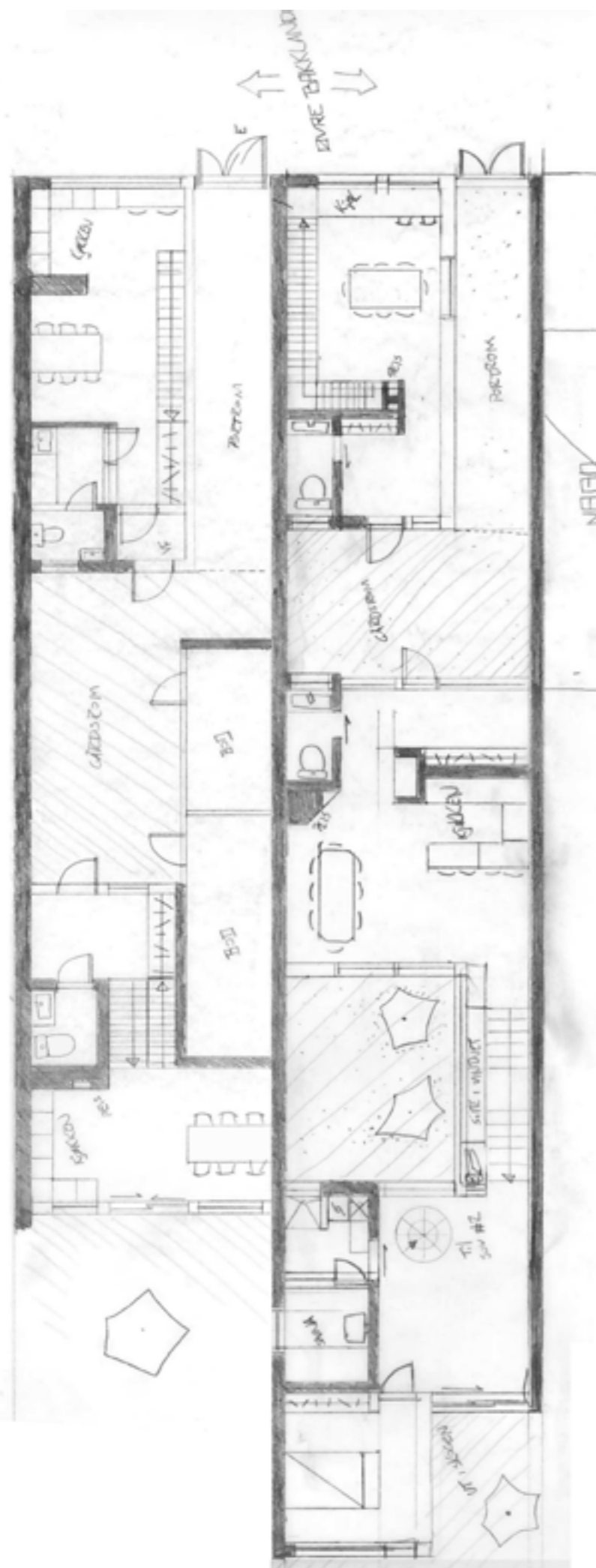
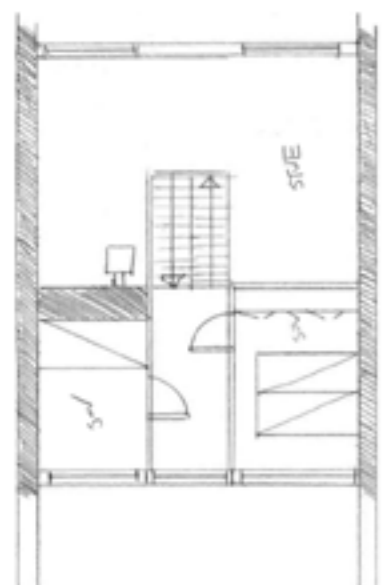
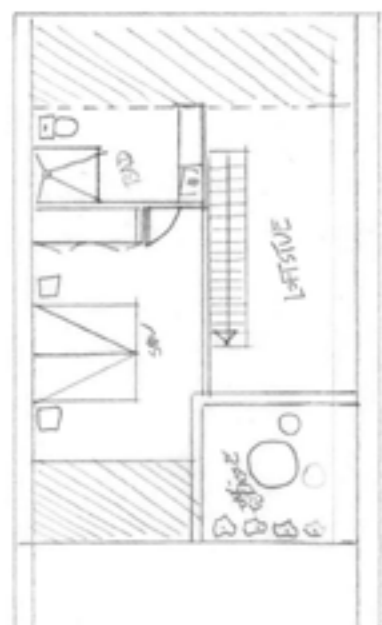
Etter veiledningen uke 39 gikk vi videre med nye volumstudier samtidig som vi dukket mer inn i mulige planløsninger til prosjektet. To av de største utfordringene våre lå i å løse hjørnet i krysset mellom Øvre Baklandet og Lillegårdsbakken, og avslutningen av prosjektet. Ut i fra prinsippene fra tidligere valgte vi å gå videre med å fokusere på hjørnetomten og heller legge opp til en mer generisk bebyggelse langs bakken - i hvert fall fram mot midtsemester slik at vi kunne komme langt på dette.

Konseptet vi bestemte oss å gå for til midtsemester kom ut fra et ønske om å løse hjørnet på en måte som ga en helhet til prosjektet. Tanken var å forbinde boligenhetene i nord med et åpent marked i sør med hjelp av en felles takkonstruksjon. Mot Øvre Baklandet skulle den knekke ned for å møte saltakene, for så å strekke seg oppover skrenten bakover mot skogen. Vi så for oss å dele tomten i fire lameller på seks meter, basert på stokklengden som var avgjørende for bebyggelsen på Baklandet. Boligene var lange, og fikk hvert sitt portrom med gårdsrom bak hovedhuset mot gata. Vi skisserte opp ulike planløsninger hvor det gikk fra å være én eier i hver lamell til to, hvor det var tenkt både utleieleiligheter og selveierboliger.

Over: Baklandet Skydsstation.

Neste side: Situasjonsplanen slik den var ved midtsemester. Nord mot venstre.

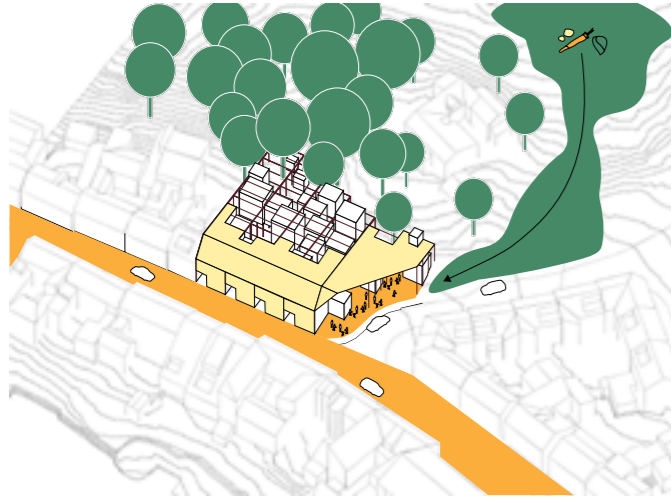

Vi tenker at mye av tilpasningen til steder som Bakklandet kan ligge ikke bare i volumenes oppbygging, men gjennom materialbruken i byggene. I vårt prosjekt ser vi for oss å bygge i to primærmaterialer: Tegl og tre. Det meste av bebyggelsen på Bakklandet er oppført i laft eller sleppvegg, men det finnes også enkelte teglbygninger. Tidligere var Trondhjems Aktieteglverk å finne på Bakklandet. Det var landets eldste teglverk og i drift til 1988. Vi ønsker å ta dette med oss i utformingen av prosjektet, og gjorde et forslag på det til midtsemester.

Ideen er å mure brannvegger mellom lamellene som huser funksjoner som vann og ild, mens bebodde areal bygges mellom dette i tre. Etter hvert som man vandrer gjennom bygget åpner muren seg for å danne et bad, et kjøkken, sauna og toalett. Sleppveggen tillates å åpnet mot eksisterende vegetasjon og slipper inn lys gjennom indre gårdsrom. Gjennom en solid materialbruk oppnår vi robuste boliger som tåler endring og gir taktile kvaliteter i en bolig som er sparsom på areal.

Over: Skisser på snitt på boligene.

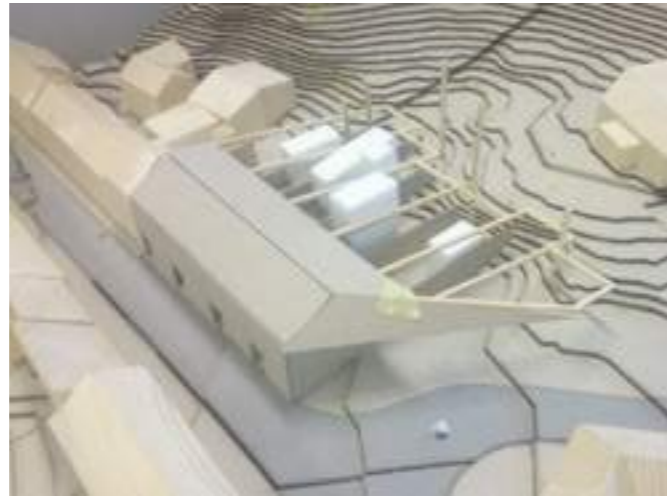
Forrige side: Planskisser av to boliger slik de så ut på midtsemester.

Midtsemester

Torsdag 13. oktober var det midtsemester, hvor vi fikk tilbakemelding på prosjektet av andre enn våre veiledere. Det var en nyttig affære hvor vi fikk diskutert prosjektet og veien videre. Mye må tas tak i, mye var vi klar over selv også. Blant de viktigere punktene var dette med avslutningen av bygget. Vi hadde lenge følt det var en vanskelig situasjon med krysset, naboen (bydelshuset) og fortsettelsen opp bakken. Vi ble anbefalt å ta prosjektet videre opp hele Lillegårdsbakken i området som var revet tidligere. På denne måten kan vi gjøre det til ett prosjekt som tar for seg en tetthet over det hele, mens det i vårt forslag kun var fokusert på hjørnetomten. Utfordringen blir å kunne se prosjektet i flere skalaer og komme fram til en områdeplan parallelt med de enkelte enhetene. Hvordan vi skal løse oppdelingen må vi også ta en runde på.

Videre ble det stilt spørsmål ved portrommene, da med tanke på antall. Er det nødvendig at hver enhet har sitt eget portrom? Vi må ta dette videre og vurdere andre løsninger. Vi har tidligere vært inne på å dele portrom mellom flere, kanskje dette er veien å gå.

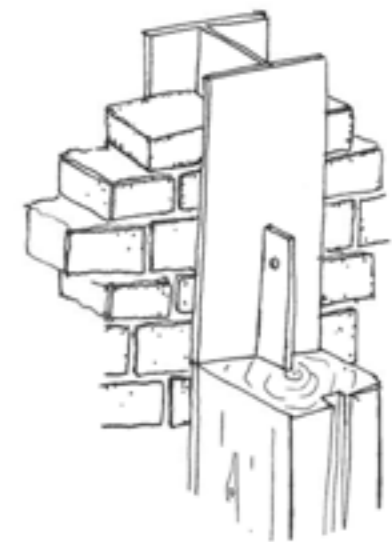
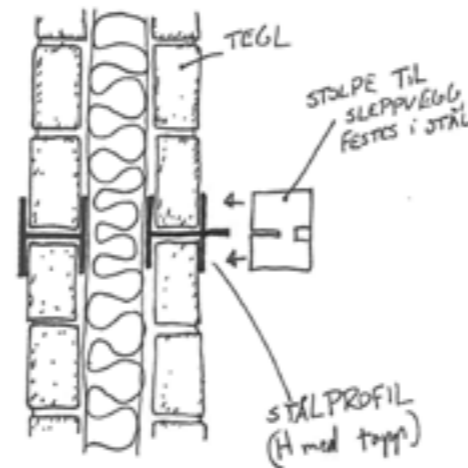
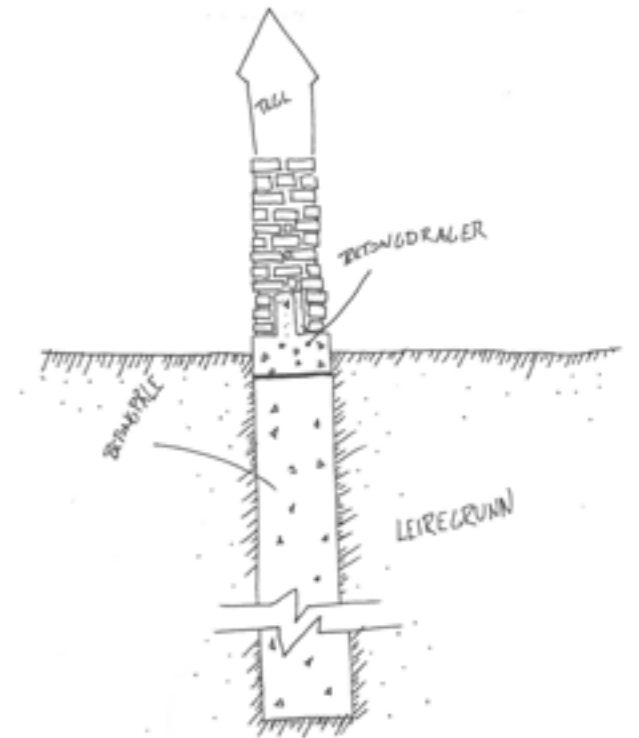
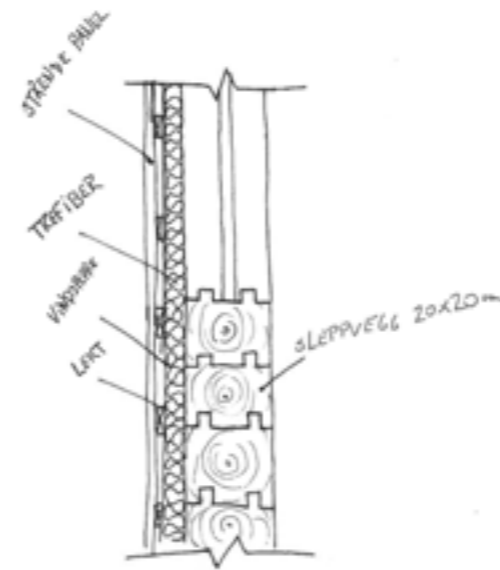
Også forholdet mellom de to enhetene i hver lamell må avklares i større grad. Det er mye som stod åpent slik det var. Dimensjonene må også ses på - vi hadde satt opp at hver enhet hadde samme bredde. Dette er utypisk for området, det er en variasjon og følsomhet vi ble anbefalt å ta innover oss. Her har vi også et tema vi har vært inne på mange ganger - skal vi konstruere en variasjon innenfor samme prosjekt? Eller er det bedre å ha en kontinuerlig fasade og vise at det er ett og samme bygg, bygd i samme periode? Dette må vi jobbe videre med.

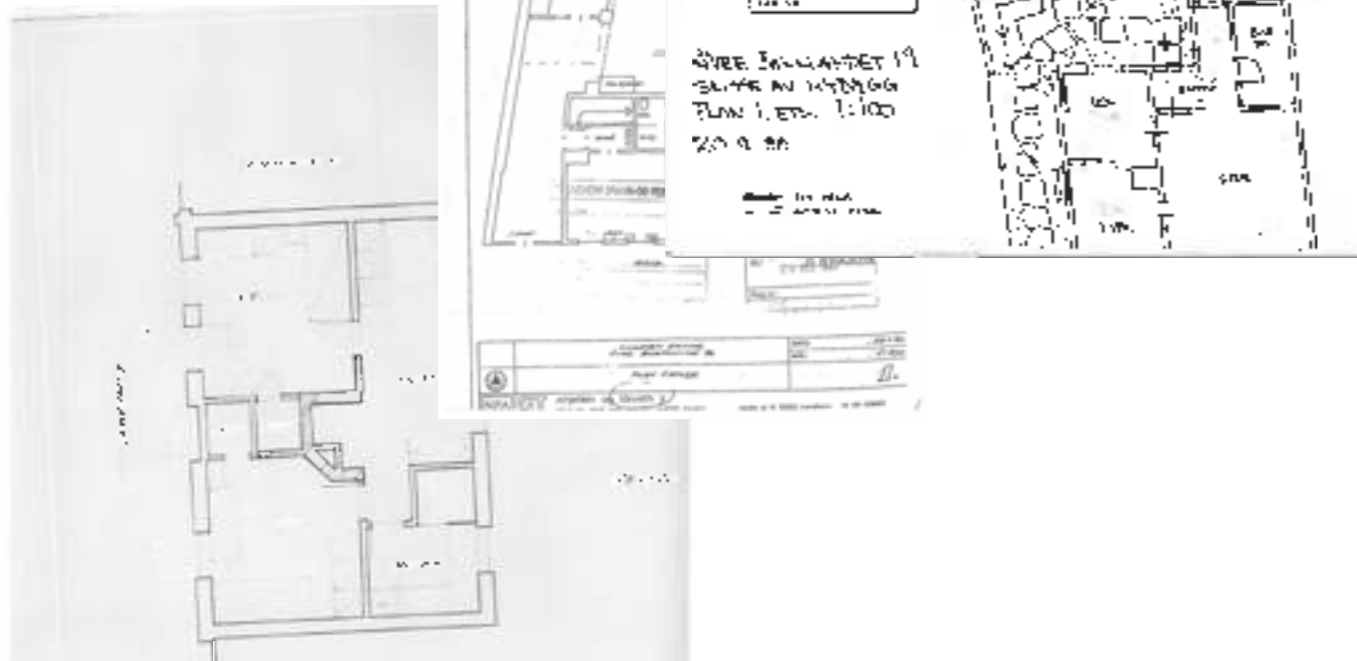
Av andre poeng ble det nevnt at vi grunnet situasjonen vi er i ikke burde være redde for å lage ukonvensjonelle rom. Hva vi legger i det må være opp til oss, men vi ble i hvert fall inspirert til å tegne friere enn hva vi hadde gjort så langt. Videre ble vi anbefalt å tegne etasjeplanene til omkringliggende bebyggelse for en sammenligning, og vurdere gatesnittet på nytt, da med tanke på gulvhøyden inne i bygget kontra fortaushøyden.

Etter midtsemester gikk vi gjennom tilbakemeldingen og la en grundig plan for videre arbeid med forslag til innlevert materiale. Vi har mye å gjøre, men har et godt grunnlag for videre arbeid.

Over: Aksonometri av bygget vårt i tiltenkt situasjon med fellestage, åpen plass og boliger mot skogen. Konseptmodell.

Neste side: Skisser på detaljer: Møtet med grunnen, mellom tegl og tre og veggsgnitt..

Uke 42 - 43: Forbedringer etter midtsemester

Etter midtsemester var det kommet fram at vi burde se om igjen på hele området for å løse det mer helhetlig i et abstraksjonsnivå. Vi hadde tidligere fokusert på området nederst på tomten, mens det oppover bakken kunne virke som om vi hadde plassert tilfeldige volumer. Ved å planlegge hvilke tegninger vi skal produsere mot slutten av semesteret, kunne vi lettere se hvordan vi kunne ta for oss og løse hele området ned til et visst abstraksjonsnivå. Tanken er å jobbe ned til 1 til 200 med hele området og dermed tegne ut volumene med takplan, orientering og adkomst, mens vi velger oss noen utvalgte enheter der vi går opp i skala og tegner mer detaljert.

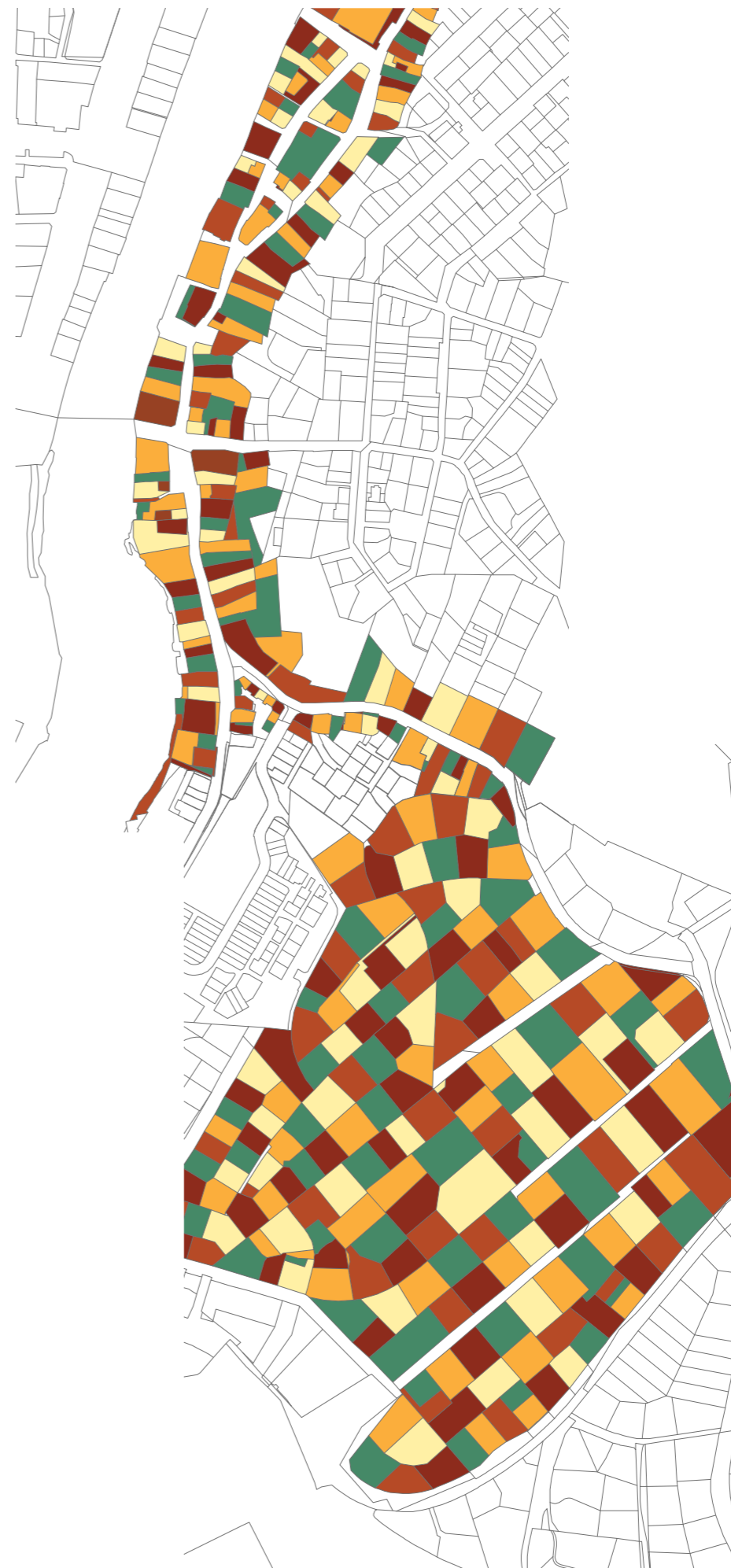
Typologistudiene vi hadde gjort tidligere var litt lite utdypende, og vi fant ut at vi ville følge rådene vi hadde fått på midtsemester om faktisk å gå inn i planløsningene for området rundt, da særlig den typiske Bakklandsbebyggelsen som vi vil spille videre på. Vi tok derfor nok en tur til arkivet på Dora og fikk tracet opp bakkeplan av en del av de nærmeste boligene. Da får man virkelig innblikk i alle de ulike situasjonene med portrom, bakgård, hovedhus og uthus.

For å utarbeide områdeplanen har vi sett på den tradisjonelle eiendomsinndelingen på Bakklandet.

Den skiller seg klart ut fra andre områder, og kan karakteriseres med lange, smale parsellaktige tomter med en smal side mot gata og en smal bakside som møter terrenget. Til sammenligning kan man se at for eksempel et område som Singsaker består av mer eller mindre kvadratiske tomter. Vi valgte å parsellere ut området på samme måte som på Bakklandet forøvrig, for å følge logikken der og for å utforske mulighetene en slik inndeling kan gi.

Ettersom terrenget på området varierer vil noen av tomtene kunne være lenger enn andre, og for å kompensere for dette har vi gjort de lengste parsellene noe smalere enn de kortere. Dette er med på å skape en variasjon i breddene ut mot gata, noe vi vil prøve å oppnå for at gata skal ha noe av den samme, varierte karakteren i fasadespillet som på resten av Bakklandet. Vi besluttet oss for å la Lillegårdsbakken 8, der vi tidligere så for oss et bydelshus, forbli en privat bolig. Som bydelshus ville det ta mye fokus i prosjektet, og vi ville heller fokusere på å lage gode boliger.

Over: Tegninger av eksisterende bebyggelse fra arkivet på Dora.
Neste side: Kart som viser tomteinndeling på Bakklandet, sammenlignet med den på Singsaker. Fargene er for å se inndelingen tydelig. M 1 til 5000.

Opp i skala

Etter å ha brukt litt tid på områdeplanen fant vi ut at vi må opp i skala for å kunne komme videre. Vi ville se på ulike muligheter for fasader mot gata og møtet med baksidene i modell. Selv om vi prøvde å holde oss til å utforske disse aspektene ved boligene for seg, var det vanskelig å isolere fra resten av boligene, og vi endte opp med å lage fullstendige modeller. Vi opplevde at det da var mange spørsmål som dukket opp på likt. Kanskje bør vi bli flinkere til å være bevisste på hva vi utforsker når, siden vi lett blir revet med og vil være mer kreative? Under veiledning fikk vi råd om å skrive ned det vi faktisk finner ut, og på bakgrunn av det ta bevisste valg underveis.

3 ulike situasjoner

Vi fikk også tilbakemelding på at det burde være godt begrunnet hvorfor vi vil gå opp i skala og tegne ut flere forskjellige enheter. Vi kunne jo ha valgt kun én, og kommet veldig langt med denne. Det å gå opp i skala gir oss mulighet for å undersøke konsepter, og ved å velge flere ulike tomter kan vi dermed undersøke ulike konsepter. Tomtene på området har ulike egenskaper med tanke på høydeforskjeller, orientering og tilgrensninger. Særlig baksidene har noe varierte situasjoner. Nederst på flata ligger den lite benyttede, men offentlige skogen i bakkant. Øverst i bakken ligger kjøkkenhagen som blir mye brukt og kan kalles halvoffentlig. Mellom disse ligger boligen som vil måtte møtes på en annen måte igjen. Situasjonene på området varierer altså i seg selv, og er med på å begrunne valget vårt om å tegne ut flere enheter. I tillegg vil vi utforske konsepter for å fortolke Bakklandstypologien. Vi tror at det er flere muligheter

for hvor bokstavelig man viderefører konseptet om port- og gårdsrom. I et tradisjonelt konsept kan gårdsrommet og portrommet ha samme funksjon som i den eldre bebyggelsen med sine muligheter for tilgjengelighet og aktivitet. I et eksperimentelt konsept kan gårdsrommet bli halvklimalisert, og kunne fungere som et drivhus for de som holder på med kjøkkenhagen. I et tredje konsept må vil vi utforske et fortolket formsvar av typologien som passer inn i dagens lovverk med krav om blant annet universell utforming.

På denne måten vil vi ha et godt grunnlag for å gå videre opp i skala og inn i detaljering av de utvalgte enhetene. Selv om situasjonene og konseptene for de ulike enhetene er forskjellige, vil mye også være likt. Fokus på materialitet og romlige kvaliteter vil være viktig framover.

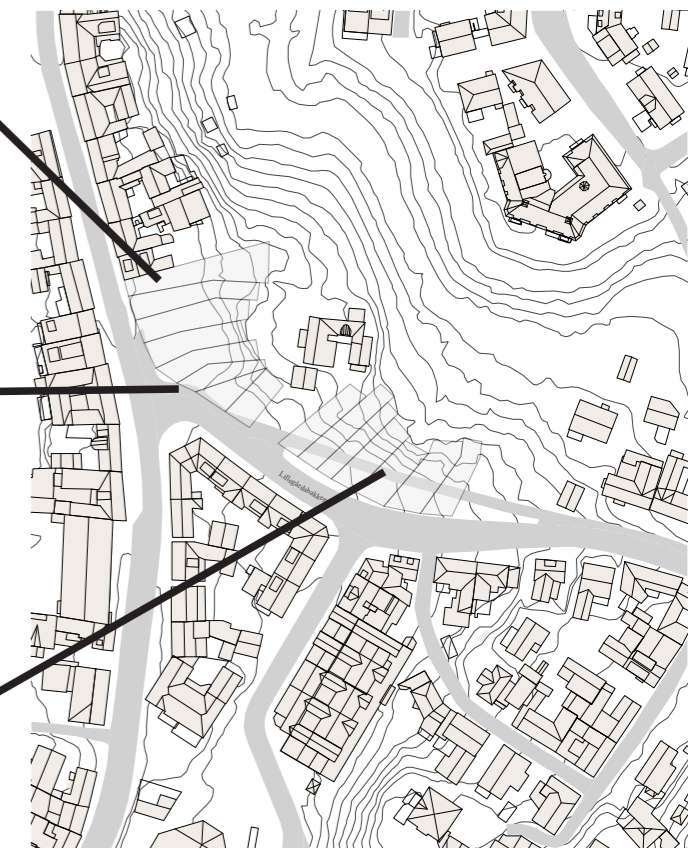
Tanker om variasjon og helhet. Spørsmålet om hvordan man kan skape variasjon innenfor en helhet er også noe vi har tenkt mye på i det siste. Enten om vi ser på oss selv som arkitekter som skal designe hele området, eller om vi er områdeplanleggere og skal lage en plan, tror vi at nøkkelen er å danne et knippe regler som må følges, med tanke på for eksempel volum, materialitet, fasadeutforming og organisering. Spørsmålet blir hvor detalert reglementet bør være. Vi tror at det å gå inn i de ulike konseptene vil kunne gi oss ulike regler, og at når vi i neste omgang kan teste ut disse i en helhet kan finne svar.

Over: Modellbilder som viser ulike overgangssituasjoner.
Neste side: Situasjonsplanen med en foreløpig tomteinndeling. M: 1 til 1000

Tomt 1. Universell
Forside: Øvre Bakklandet med en del trafikk.
Bakside: Offentlig, men lite brukt skog bak
Topologi: Tilnærmet flat, passer for generasjonsbolig
Konsept: Klimatisert fortolkning av portrom og bakgårdssituasjon. Følger tekniske krav

Tomt 2. Tradisjonell
Forside: Krysset mellom Øvre Bakklandet og Lillegårdsbakken, bra plassering for utadretta virksomhet
Bakside: Privat bolig
Topologi: Flat foran, stigning i bakkant
Konsept: Tradisjonell portrom og bakgårdssituasjon.

Tomt 3. Eksperimentell
Forside: Lillegårdsbakken, noe mindre trafikk
Bakside: Halvoffentlig kjøkkenhage
Topologi: Sterk skråning.
Konsept: Halvklimalisert fortolkning av portrom og bakgårdssituasjon.

Uke 44-45: Avklaringer

I denne perioden har vi vekslet mellom å arbeide med overordnede grep for området og dypdykk inn i de tre enhetene vi valgte å gå inn på siden sist. Etter å ha kommet fram til forslag for disse følte vi at vi hadde godt nok grunnlag til å ta en ny runde på inndelingen av tomtene for å gjøre denne rasjonell og velbegrunnet i dagens situasjon:

- Området fra Øvre Bakklandet til Lillegårdsbakken deles inn i tolv tomtar.
- Det er to brudd - ett ved Lillegårdsbakken 8 for å bevare den private adkomsten til eksisterende enebolig, og ett ved enden av prosjektet vårt hvor eksisterende sti ivaretas som adkomst til kjøkkenhagen og grøntområdet.
- Ugunstige vinkler som følge av byggelinjer mot gaten tas opp gjennom tjenende teglkjerner som skiller boligene fra hverandre. Mellom murene er det rette vinkler som huser betjente oppholdsrom i tre.
- Det er tre hovedbredder mellom murene: 4.5, 6 og 7.5 meter. Vi har tatt utgangspunkt i stokklengder, inspirert fra byggemåtene på Bakklandet i sleppvegg og laft hvor minste enhet vi opererer med er 1.5 meter. Lengste stakk vil være på 6 meter, og for å oppnå større lengder skjøtes det.

Over: Skisser av de tre boligene vi går dypere inn i.

Neste sider: Modellstudier i 1:200 og utsnitt i 1:50 av de tre tomtene.

Balansen mellom helhet og variasjon i dette som for oss er ett prosjekt er en viktig, men vanskelig nøtt. Nå tror vi at vi har kommet dit vi vil gjennom et felles system for alle enhetene som tillater variasjoner i høyde og bredde.

Vi satte av en del tid til å jobbe med hvordan boligene møter gaten - kanskje den viktigste fasaden i prosjektet. Noe av det vi undersøkte var hvordan det ville være med flate tak, videreføring av eksisterende takvinkler og med brudd av forskjellige vinkler. Vi kom fram til at det vi vil ha visse brudd i fasaden for å tilpasse oss eksisterende bebyggelse. Vi valgte å gå videre med at bruddet kan komme i varierende høyder, men gjerne lavere enn i dag med kraftigere vinkler. Det vi oppnår med en slik løsning er mer brukbare rom innvendig, samtidig som det gir et sympatisk uttrykk mot gaten som ikke utgir seg for å være gammelt, men er ærlig i at det er nytt. Vi ønsker å komplimentere eksisterende karakter heller enn å konkurrere med den.

Videre har vi gått videre med ideene våre på portrom og gårdsrom for samtlige boliger. Portrommet blir et organiserende element som deler opp enhetene. I likhet med portrommene i eksisterende bebyggelse er disse relativt høye og gir bredde til å transportere større ting inn i boligen og gårdsrommet i bakkant.

Uke 46-47: Prinsipp som gir helhet

Konseptet vi landa på forrige uke ble gjort reinere, vi fant ut at det var naturlig å la muren og portrommet bli et element. Vi la kommunikasjon til det elementet som strekkes gjennom hele tomten, nemlig muren. Etter veiledning mot slutten av uka fant vi ut at det vi til nå hadde sett på som en fast form, nemlig muren som skråer fra gate til bakkant av tomten, heller kan ses på som en slags byggelinje, der muren ligger innenfor. Murens utstrekning kan variere etter behov, og tar i hele lengden seg av vinkelforskjellen. Det trenger derfor ikke være mur som blir synlig i fasaden der portrommet kommer ut i gata.

Med prinsippet om portrommet som strekker seg helt bak, tar hånd om kommunikasjon og inneholder kjerneelementer som bad og kjøkken, tegnet vi igjen ut de tre ulike boligene. I motsetning til forrige gang vi tegnet ut de tre hadde vi nå klare, gjentagende prinsipper, men vi ble overrasket over hvor like boligene faktisk nå ble. Forrige gang var boligene så ulike at det kunne vært ulike prosjekter, mens forskjellene innad nå mest hang sammen med ulike brukere.

Med prinsipper som går igjen kan en utbygger mer effektivt bygge flere boliger basert på samme system. Ved å vise ulike konfigurasjoner innenfor de samme rammene kan man likevel oppnå en fleksibilitet ettersom behov og ønsker varierer. Å oppnå variasjon i helheten må styres i større grad nå. Vi tror det er bra at prosjektet oppleves som helhetlig, da det sannsynligvis blir bygget ut i løpet av en kort periode og av en entrepenør. Man kan da unngå den påtatte variasjonen i en pastisjbebyggelse, men allikevel oppnå en variasjon som passer inn ved å ha ulike konfigurasjoner i planløsninger og en ønsket variasjon i fasadene.

Refleksjon. Ulike metoder gir ulike resultat.

Gjennom prosessen de siste ukene så vi klare forskjeller i hva vi kom fram til avhengig av metodene vi tok i bruk. Da vi skulle tegne ut de tre ulike boligene første gangen fokuserte vi på forskjeller, i situasjon, brukere, og klimasoner. Alle forholdt seg til en overordnet plan, men den dreide seg mest om byggelinje, høyder og materialer. Portrommet var fortolket på ulike måter. Med denne øvelsen tegnet vi ut så forskjellige boliger at det nesten kunne vært individuelle prosjekter under én reguleringsplan.

Resultatet ved å gå videre med denne metodikken ville da naturligvis være en stor variasjon i gatelivet, og boliger som forholdt seg godt til sin situasjon. Vi fant ut at ettersom vi i denne omgang skal tegne et prosjekt, burde fokusere mer på gjentagende prinsipper. Det vil trolig også i realiteten være mer sannsynlig at én utbygger står for hele utbyggingen, som vil skje under et nogenlunde kort tidsperspektiv. Da vil det være gunstig med gjentagende prinsipper for utformingen som kan tilpasses til de ulike situasjonene.

Vi fant derfor ut at vi ville finne prinsipper som gikk igjen mellom boligene. Fra den forrige øvelsen hadde vi utforsket ulike prinsipper for utformingen, og dette kom nå til hjelp, da vi kunne velge de beste løsningene derfra. Etter å ha tegnet ut de tre boligene igjen med felles prinsipper, var boligene i ferd med å bli så like at det ble en utfordring å oppnå variasjon. Med de gjentagende prinsippene må vi aktivt legge inn variasjonen, i fasadespillet og i valg av bredder og høyder.

Referanse:

Knut Hjeltnes Arkitekter har i Enebolig Faugli/Meyer jobbet med spillet mellom mur og tre. I boligen er det en rad med dype teglsøyler som deler inn rommet og danner nisjer i kjøkkenet og andre oppholdsrom. Mellom søylene er det delvis åpent, og delvis møblerte soner.

Etter å ha vært mye fram og tilbake om det er riktig å bruke tegl på Bakklandet, da det kan virke noe fremmed som fasadeelement, har vi nå landa på at vi vil gjøre det, om enn på en skånsom og behersket måte. Vi vil derfor jobbe med i hvor stor grad volumene i tegl har åpninger, fra å være en tung, sammenhengende vegg til en søylerekke á la Enebolig Faugli/Meyer. Uttrykket på selve tegl- og mørtelsammensetningen vil også bli viktig. Portrommene på Bakklandet har ofte kontraherende sterke farger som til resten av fasaden.

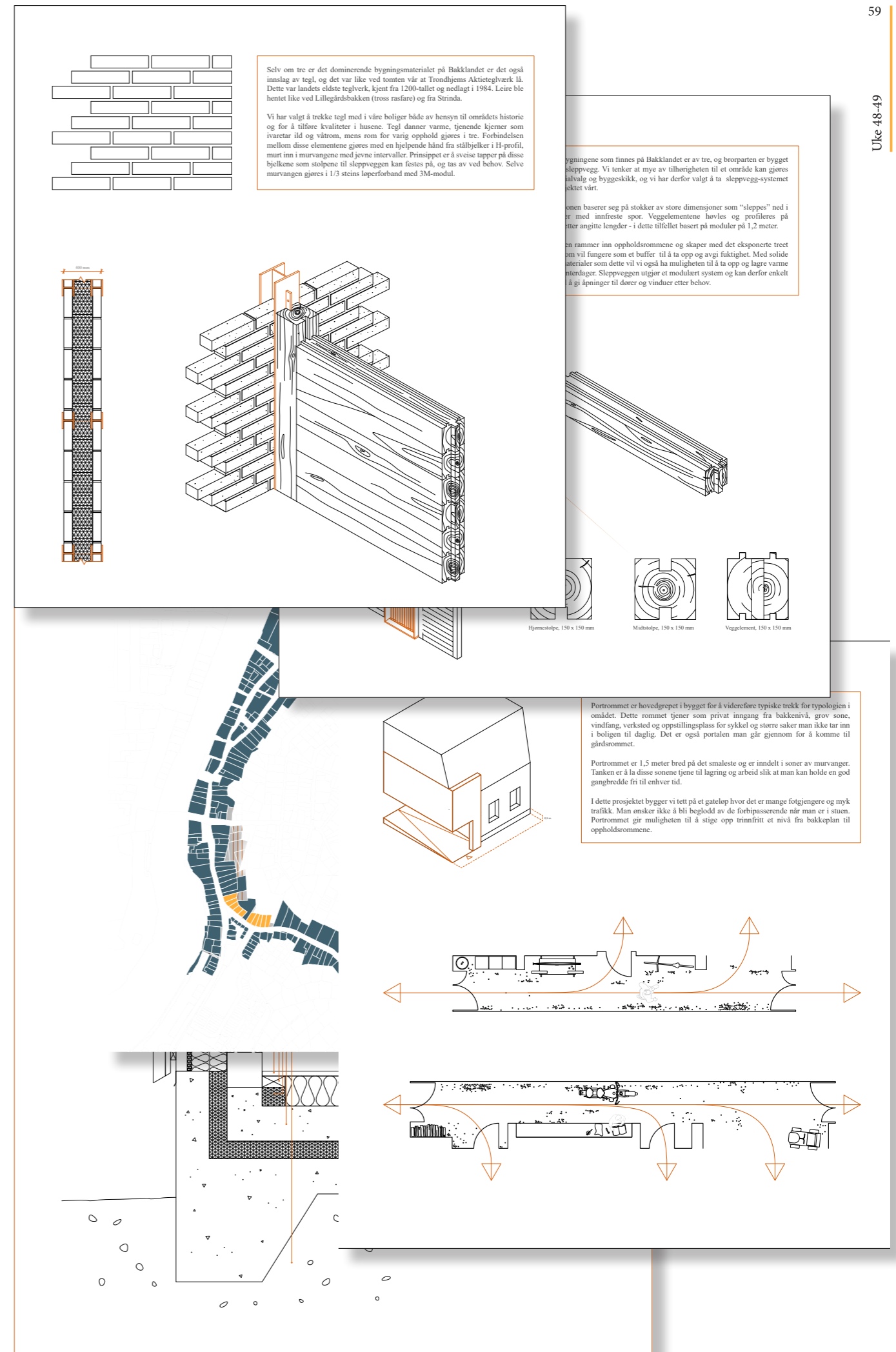
Uke 48-49: Siste dans

Vi går mot slutten av semesteret og innleveringen av oppgaven nærmer seg. Nå er det en uke igjen og dette blir det siste innlegget i prosessheftet. Vi har lagt ned mye arbeid i det siste og føler vi har utviklet prosjektet i riktig retning og kommet et godt stykke på vei. Disse to ukene har bestått i utvikling gjennom produksjon - vi har ferdigstilt plan og snitt, klargjort prinsipp tegninger og detaljer som skal formidle våre erfaringer og ideer med prosjektet. En del gjenstår, og vi rekker ikke å gjøre alt vi hadde håpt på og satt oss fore etter midtsemester.

Nå som vi er mot slutten av prosessen forsøker vi å se tilbake på semesteret og om vi har oppnådd det vi ønsket. Ingen av oss hadde kunnet forutsett endringene vi har gjort underveis - vi har jobbet med de samme temaene vi planla å jobbe med i forarbeidet, men prosjektet har tatt en retning mot tradisjonell prosjektering hvor det ikke ble noen fullskala bygging. Dette er valg vi er fornøyde med, og vi føler prosjektet har vært lærerikt og forberedt oss på videre oppgaver i arbeidslivet. Mer enn noe annet har vi kanskje fått erfare at den kreative prosessen ikke er lineær - semesteret har vært preget av overraskelser, oppdagelser, frustrasjoner og stress, men også forløsning og noe mestringsfølelse.

Vi har lagt oss en del premisser for utvikling av boligene og vi ser nå konsekvensene innad i rommene. Et eksempel er at kvadratmeterne har blitt flere enn vi ønsket som følge av bebyggelsesmønsteret. Å ha et soverom i bakkant av hovedhuset mot gaten drar med seg en klimatisert forbindelse som øker kvadratmeterne per person. På to av de tre boligene har vi mellom 35-39 kvadratmeter per person, mens i den siste har vi et tall vi er mer fornøyde med, 27 kvadratmeter per person. Vi er glade for å ha gjort valget med å tegne ut tre av dem og vi føler vi har fått testet noen forskjellige løsninger tross at de alle deler de samme prinsippene.

Når vi valgte tomten vi har arbeidet med så vi for oss at den ville være utfordrende og lærerik, og det har absolutt vært tilfelle. Det har vært en krevende situasjon, og vi har ikke løst alt ned i detalj - men vi føler vi har et prosjekt som ville beriket området og forsterket eksisterende gateløp. Antall beboere er kanskje for lavt til at det ville være økonomisk attraktivt å bygge for en entreprenør, men dette har heller ikke vært i fokus for oss. Viktigere har det vært å stille spørsmålet hvordan man kan og bør bygge i slike viktige og til dels verneverdige områder i en by. Vi tror ikke det er et fasitsvar, men et mulig svar har vi kommet fram til og ser fram til å diskutere dette på gjennomgangene.

Kilder og litteratur

Kilder:

ÅDT

[https://www.vegvesen.no/vegkart/veg-kart/#kartlag:geodata/hva:\(~\(id:540,filter:\(~\),-farge:'0_0'\)\)/@271146,7041050,14/vegobjekt:320426689:58b02c](https://www.vegvesen.no/vegkart/veg-kart/#kartlag:geodata/hva:(~(id:540,filter:(~),-farge:'0_0'))/@271146,7041050,14/vegobjekt:320426689:58b02c)

Bilder og illustrasjoner:

Kokoon og Luukku:
Tegninger og bilder med tillatelse fra Wood Program ved Aalto-universitetet. Håndskisser eget arbeid.

Bilde av Baklandet Skydsstation: <http://nordicvibes.com/wp-content/uploads/2015/02/Baklandet-Skydsstation.jpg>

Enebolig av Knut Hjeltnes: <http://www.budstikka.no/helg/helg/som-a-bo-i-et-kunstverk/s/2-2.310-1.8273731>

Prosjektet på Røros: Med tillatelse fra Lusparken Arkitekter.